

ROM

Rau Yo Paulu Iwode Pang Di Rom I

Paulu Iwete Lo Ponana Ki Pang Di Rom

1 ¹Au Paulu awodo rau naiti. Ngan au i ayei urata ben kapraingi ke Yesu Kirisi, inbe Maro ya taunu ipootau be ayei aposol a be nen ngan awetewete bingi dook mata ki pang di tooltool. ²Mukot yege ni nga, ngan Maro ipamede betanga ye bingi dook mata tani a iken, le ipaposi pang di Maro koonoo, motong la tiwode ilo ye rau mison ke Maro nga. ³Ngan bingi dook mata tani in iwete ye Natunu. Ya in iyei tool dawa ben idi nga, inbe ipa ye rara yo ke Dawiti i. ⁴Inbe ye kene yo imadit mulu ye ni ke matenge ye in nga, ngan Maro Amunu Silene ipaposi ben ya in Maro Natunu yo gurana ki mai mata i. Ngan Natunu tani in Yesu Kirisi yo Tool Mai kiidi i. ⁵Inbe ye urata yo Kirisi iyeii paidi i, in la le Maro lono pau a iyei dada dook mata pau, inbe ipootau be ayei aposol ki ye i. Ngan nen le iwangau be la awetewete bingi dook mata ke Kirisi pang di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga, a be nen ngan titara lodi medana panga inbe titoo betanga ki. Inbe Maro ikaua urata tani in pau nga, ngan be nen a ayei di tooltool tina le tiyitmaka Kirisi ene le ilo ete. ⁶E ang di tooltool yo kayepe malala mai Rom nga, ngan ang ngan Maro ikiu ang be kayei di tooltool ke Yesu Kirisi lapau.

⁷Ngan rau i awode pang ang di tooltool le imot ke Rom yo Maro lono pang mai san, inbe ipootang panga ya taunu nga. Ngan nen le apatarau nen, be Tamada Maro iye Tool Mai Yesu Kirisi ole lodi pang a tiyei dada dook mata pang, inbe tiyei ang le kayepe ye lo silene kidi.

Paulu Lono Be Ikamata Di Rom

⁸Kulkulunu be amadit ye wodenge rau i nga, ngan ole awete lo ponana kiau pang Maro yo asung pang i, in ye ang ngan le imot. Le moolmool,

au i awete lo ponana kiau panga ye Yesu Kirisi ene, yesoo bingi kiang yo katara lomim medana panga i, in ipa a ingaua ni mai i le imot oo. ⁹Ngan Maro yo araia lok le imot be ayei urata panga inbe awetewete pang di tooltool ye bingi dook mata ke Natunu i, in lon galanga yau nen, be kanakana ngan au i lok tutang ye pataraungu kiau. ¹⁰Inbe ye pataraungu kiau tina nga, ngan atoro Maro be anam mulu be, bong nookoot nga ikarata dada sa pau be amala pang yang. Le kumata be Maro lono dook mata be amala nga, ngan ole mala akamatang pa.

¹¹Ngan apatarau nen nga, yesoo au i lok be le mala akamatang pa, a be nen ngan mala apamedang ye so dook mata yo Maro Amunu Silene ikap sokorai pang ye lo ponana ki nga. Le lok be mala alonang nen, a be nen ngan kakodo le kamede ye lomim medana yo kataru pang Kirisi i.

¹²Ngan nen le dada yo au lok be tatoo in nen, ang lapau ole kapamedau, a be nen ngan ayang taparlon a tapamedidi atu atu ye lo medana kiidi yo tataru i. ¹³Ang di diek nga, au i lok be lomim galanga dook nen, lal alunu la lok kaua urata be amala akamatang pa ye nga, bong so kapala pombe a iparamau mai san a atu ye yeingi la le se nookoot nga. Ngan au lok be mala alonang, a be nen ngan urata kiau yo be ayei kataunu yang nga, ngan ole itar kanono dook mata, dawa ben urata kiau yo ayei a itar kanono ye di tooltool kapala yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga.

¹⁴Ngan au i, Maro ikaua urata pau be awetewete bingi dook mata pang di tooltool nga le imot. Le akamata ben urata kiau tani in nen, be la awetewete bingi dook mata tani pang di tooltool yo tiwete Girik koodi nga, inbe pang di tooltool yo tiwete Girik koodi tiap nga, ngan lapau. Inbe la awetewete pang di tooltool yo lo galanga kidi mai mata nga, inbe pang di tooltool yo taukadi lo galanga nga, ngan lapau. ¹⁵Ngan ye punu in la le au i lok mede mai mata be le mala awetewete bingi dook mata pang ang di tooltool yo kayepe Rom nga, ngan lapau ye i.

Dada Yo Be Tatoo A Be Nen Ngan Tayepe Le Noonoodoo Ye Maro Matana I

¹⁶Nen le au i moomook ye bingi dook mata ke Kirisi tiap, yesoo bingi dook mata tani in dada yo be Maro ikap di tooltool a ipamulu di ye so dook tiap yo be igarung di i. Moolmool, in dada tani yo itaru a be nen ngan ye gurana ki yo mai mata in nga, ngan ole ipamulu di tooltool le imot yo titara lodi medana pang Kirisi nga. Kulkulunu ngan ipaposo dada tani in pang di Yuda a ipamulu di ye, inbe nookoot nga ipaposi pang di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga, ngan a ipamulu di ye lapau. ¹⁷Inbe bingi dook mata tani in iwete paidi ye dada dook mata yo be tatoo nga, ngan Maro ole iyei idi le tayepe ben di tooltool noonoonoo ye matana nga. Ngan dada tani yo be tatoo a be nen ngan tayepe le noonoodoo ye Maro matana in nen, be kanakana ngan tatara lodo

medana panga le ikenen leu. Le dawa ben tina yo Rau ke Maro iwete nga, “Tool yo be iyei tool noonoonoo ye matak i, in ole itara lono medana pau le ole iyepe ye yepongo yo ipa ye Maro i.”^a

Maro Katen Malmal Pang Di Tooltool Yo Tiyei Noonoo Nga

¹⁸Maro ipatnaii be ya in katen malmal pang di tooltool le imot yo tiwala muridi panga nga, inbe pang di tooltool yo titu ye yeingi dada dook tiap nga. Di ngan, ye dada dook tiap kidi yo tiyei nga, ngan tiyakala di tooltool kapala le lodi galanga ye betanga moolmool tiap. Ngan nen le kate malmal ke Maro tani in ipa ye malala ki a isi pombe mallangana be igarung di. ¹⁹⁻²⁰Inbe di tooltool tina lodi galanga ben Maro la iyepe i, yesoo ya taunu ipatnaii pang di ye so yo tikamata ye matadi nga. Moolmool, di tooltool ke be tikamata Maro ye matadi tiap, bong ye kene yo itar so le imot a pompombe ye lang le tana nga, ngan di tooltool tikamata so tina yo itar nga, ngan lodi galanga nen, be ya in gurana ki mai le mai san. Ngan ya in dawa ben so tina yo itar nga tiap, bong ya in Maro tani yo itar di a tiyepe i. Le di tooltool yo tikamata so yo itar nga, ngan ke be tiwete be di ngan lodi galanga ye Maro tiap, ngan tiap

²¹Le di ngan lodi galanga ben Maro iyepe, bong tiyitmaka ene ben ya in Maro nga tiap, inbe tiwete lo ponana kidi panga tiap lapau. Inbe so yo lodi kaua urata ye mai mata nga, ngan so sokorai yo taukan punu nga. Ngan nen le di ngan lodi sarere ye dada ke Maro yo moolmool nga. ²²Inbe di ngan tiwete be di tapdi ngan la di tooltool lo galanga nga, bong tiap, di ngan tiyei ben di tooltool kapakapa yo taukadi lo galanga nga. ²³Ngan nen le tiwala muridi pang Maro yo iyepe nen le taukan matenge i. Ya in ene mai san ke be di tooltool tipayiti, bong lodi be tisung panga tiap, le tikaara tomonai so kanningadi dawa ben di tooltool yo ke be timmata nga, inbe di man le asara yo kedi pai nga, inbe di asara kapala yo tikaara ye katedi nga, ngan a tisung pang di.

²⁴Ngan la Maro ilele di tiap, bong iyege di a sila di leu tiyepe, a be nen ngan titoo dada dook tiap ke noonoo yo lodi kaua urata ye nga. Nen le tigarung di tapdi tiye di diedi tinidi ye dada dook tiap ke bauk yo giri leu ye Maro matana nga. ²⁵Di ngan tiwala muridi pang betanga moolmool ke Maro, inbe tila la titoo betanga yo ke kaplungunu nga. Nen le lodi be tisung pang Maro yo itar so nga le imot, in tiap, bong tisung inbe tikau urata pang so tina yo Maro itar di nga. Di ngan tiyei nen, bong lod galanga nen, be tool tani yo itar so tina nga i, in ya la ene mai ke be tayitmaki le ikenen leu le taukan motingi i. Moolmool.

²⁶Ngan tina yo tiyei nen nga, ngan la le Maro ilele di tiap, bong iyege di a sila di leu tiyepe, a be nen ngan titoo dada dook tiap ke tana yo

^a 1:17 Abakuk 2:4

tinidi iyolo di be la tiyei nga. Ngan so yo tiyei nga, ngan dook tiap le dook tiap ki taunu le ke be moomoodi ye. Nen le di garup kidi timot ye dada dook mata yo be tiye di niditooroo tiken ye i, inbe tila a la tiye di diedi garup kapala tiken ye dada ke kerenge. ²⁷Inbe gaongo leu, di tamoto kidi ngan lapau timot ye dada dook mata yo be tiye di rimadi tiken ye i, inbe tinidi iyolo di mai san be tila ye di diede tamoto kapala la tiye di tiken ye dada yo ke kerenge i. Ngan di tamoto tina tiye di diede tamoto kapala tiyei gogodi nen nga, le tikapsap ye dada dook tiap ke bauk yo ke be moomoodoo ye nga. Ngan nen le urata masngana pompombe pang ye di, le ole tisolo le lo iye noonoo kidi tina ngan kootoonoo.

²⁸Inbe nangan leu tiap, bong di ngan lodi tar be betanga moolmool yo ke Maro, in so sokorai, le lodi panga tiap. Nen le Maro ilele di tiap, bong iyege di a sila di leu tiyepe, a be nen ngan titoo dada dook tiap yo di tapdi lodi kaua urata ye nga, ngan leu, inbe tiyei dada dook tiap yo Maro iwete be tiyei be nga. ²⁹Di ngan, dada dook tiap matana matana ngan ipon ye di. Le kanakana ngan tiyei dada dook tiap ke noonoo, inbe tiyei dada dook tiap pang di tooltool a tigarung di ye, inbe dada dook tiap yo ke matadi so in iso pang di, inbe tikap urata masngana pang di tooltool kapala. Inbe di ngan matadi gorengana ye so kidi diedi a lodi dook tiap pang di, inbe tiraumatamata di tooltool a timmata, inbe tiwete betanga yo ke kate malmal nga, inbe tikap lungunu ye di tooltool. Inbe di ngan tipasa mur ye di tooltool, ³⁰inbe tillung pang di diedi a tigarung edi, inbe tiyepe ben koi ke Maro, inbe di ngan lodi dook tiap pang di tooltool kapala a tigarung di ye betanga, inbe di tapdi koodi payit di be ede maimai ye di tooltool kapala. Inbe kanakana ngan lodi kap gogo dada paunu be tiyei soo so yo dook tiap nga, inbe tisak betanga kidi tamadi le tinadi. ³¹Inbe di ngan taukadi lo galanga dawa ben di tooltool kapakapa, inbe betanga kidi yo tiwete ngan sa yo be titoo dook le imot nga tiap, inbe taukadi lodi yo dook mata pang di tooltool kapala nga, inbe di ngan lodi mulumulu ye di tooltool kapala a tilon di, ngan tiap lapau. ³²Ngan Maro itoo dada dook mata ki yo noonoonoo i, a itara betanga medana atu ye di tooltool ke yeingi dada dook tiap yo nen nga. Le betanga medana ki tani in nen, di tooltool yo tiyei dada dook tiap nga, ngan dook mata be timmata a tilledi. Ngan di tooltool tina ngan lodi galanga ye oo, bong tisootoo yeingi dada dook tiap kidi tina, inbe di ngan lodi ponana ye di tooltool kapala yo tiyei dada dook tiap ben di, ngan lapau.

Maro Ikarata Betanga Kidi Tooltool Ye Dada Dook Mata Noonoonoo

2 ¹Ong in tool belei a le kumata dada yo di tooltool kapala tiyei, ngan kuwete dada ngan dook tiap a be nen ngan dook mata be Maro iyemenai di ye nga? Ngan in urata kiong tiap! Ngan kumata be kuyei nen

nga, ngan kin kumatong dook leu, yesoo ong taum in kuyei dada dook tiap dawa ben yo di tiyei nga. Le dada yo kuwete ke be Maro iyeii pang di i, in dawa ben ong in nga kuwete be nen ngan iyei dada gaongo leu pong lapau. Ngan nen le ye kene yo be ikarata betanga kiong ye in nga, ngan ole kuwete belei a be nen ngan kusuru yemenaingi yo ke Maro i? ²Ngan idi nga lod galanga nen, be Maro in ikarata betanga kidi tooltool ye dada yo moolmool in leu. Le di tooltool yo tiyei dada dook tiap ben yo awete nin pang koot nga, ngan ole Maro ikarata betanga kidi a iyemenai di le lo iye dada dook tiap kidi tina ngan kootoonoo. ³Ngan nanga, ong in kuwete be nga dook mata pang Maro be iyemenai di tooltool kapala ye dada dook tiap kidi yo tiyei nga, bong ong taum in kusootoo yeingi dada dook tiap gaongo leu. Le lom tar belei, ong in ole kusuru masngana ye lal yo Maro itaru be ikarata betanga kidi tooltool a iyemenai di ye i, too? Tiap yege! ⁴Nga yelei, lom galanga ye yo Maro lono pong mai san a iyei dada dook mata pong nga, ngan tiap, too? Ngan ya in itoko too katene a inamong le iyemenai ong tarai tiap, bong nga yelei, lom galanga ye tiap, too? Nga yelei, dada dook mata tani yo iyeii pong i, in o kumata ben so sokorai nga, too? Ngan Maro iyei dada nen pong nga, ngan be nen a matam too, inbe kuportaka lom a kuyege dada dook tiap tina yo kuyei nga.

⁵Bong kutom mede san le lom be kuportak a kuyege dada dook tiap kiong tina, ngan tiap. Ngan tina yo kuyei nen nga, le ong taum kuyolo pong be kusolo kate malmal ke Maro ye lal yo be iyemenai di tooltool ye i. Ngan ye lal tani, in Maro ole ikarata betanga kidi tooltool ye dada yo tarantatu in leu, ngan nen le ole iyemenai di le lo iye dada dook tiap kidi tina. ⁶Le moolmool, Maro ole ikap so pang di tooltool atu atu ye soo urata yo tiyei, ngan kootoonoo. ⁷Nen le di tooltool kapala yo tisootoo yeingi dada dook mata nga, ngan di la be Maro ikaua yepongo dook mata yo taukan motingi in pang di nga. Yesoo, di ngan titoo dada yo Maro ole lon ponana ye di, inbe iyitmak edi le ilo ete ye nga. Inbe di ngan tikapye be tiyepe dook, a be nen ngan Maro ikap di lo iye di tiyepe so ye nunngana yo iken nen le taukan motingi i, in lono. ⁸Bong di sema tooltool yo tisootoo yeingi dada dook tiap nga, ngan di la be Maro ole katen malmal pang di inbe ole iyemenai di le dook tiap yege nga. Yesoo, di ngan lodi pang di tapdi leu, inbe lodi be titara lodi medana ye betanga moolmool ke Maro tiap, bong titoo dada yo dook tiap nga. ⁹Ngan nen le di tooltool le imot yo tiyei dada dook tiap nga, ngan ole tiyepe ye lo modoko ye masngana maiyoko yo be tisola i. Ngan so tani in ole pombe pang di Yuda muku, lo ngan be pang di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga. ¹⁰Bong di tooltool le imot yo tiyei dada dook mata nga, ngan ole tiye Maro tiyepe nunngana lono. Inbe ole iyitmak edi le ilo ete kaiye, inbe ya in ole ikaua lo silene ki pang di le tiyepe ye lo silene dook mata.

Ngan dada dook mata tani, in ole iyeii pang di Yuda muku, lo ngan be pang di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga. ¹¹Yesoo, Maro iyei dada gaongo leu pang di tooltool nga le imot.

¹²Moolmool, di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga, ngan tikap ger yo Maro iwete pang Mose a iwodo, nga tiap. Le Maro o ke be ikarata betanga kidi ye noonoo kidi yo tikapsap ye ger kidi Yuda, nga tiap, bong ole iyemenai di ye dada dook tiap ke noonoo yo tiyei nga. E di Yuda, ngan tiyepe ye ger ke Maro yo ikap pang Mose nga, ngan parmana, le kumata le be titoo ger tina ngan tiap nga, ngan Maro ole iyemenai di. ¹³Ngan ole nen, yesoo di tooltool yo tilongo sokorai ger ke Maro yo ikap pang Mose nga, ngan la be tiyei tooltool noonoonoo ye Maro matana, nga tiap, bong di tooltool la titoo ger dook mata nga, ngan la be Maro iwete di ye tooltool noonoonoo nga. ¹⁴Le kakamata, di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga, ngan lodi galanga ye ger yo Maro ikap pang Mose, ngan tiap. Bong kumata be di ngan tiyei soo so yo ben ger tina iwete nga, ngan ipatnai di ben di ngan lodi galanga ye dada yo dook mata nga, inbe ye dada yo dook tiap pang di be tiyei, ngan lapau. Di ngan taukadi ger, ¹⁵bong kumata be di tapdi tiyei dada tina yo Maro lono be tatoo nga, ngan ipapos di nen; betanga yo iken ye ger ngan Maro itar lo lodi oo. Ngan nen le lodi yo iwetewete pang di ye soo so dook mata inbe soo so dook tiap i, in iwono di ye urata kidi yo tiyei nga. Le kumata be tiyei dada dook tiap nga, ngan ole tiyetai nen nga tikapsap. Bong kumata le be tiyei dada dook mata nga, ngan ole tiyetai nen nga tikapsap tiap. ¹⁶Ngan pang dama ni ye lal yo Maro itaru in nga, ngan ya in ole iyemenai di tooltool le imot ye dada dook tiap kidi yo tiyei nga. Inbe ye lal tani in Maro ole itara Yesu Kiri be ikarata betanga kidi tooltool ye urata le dada dook tiap kidi yo tiyei a iken sollono nga. Nen le i betanga yo kanakana ngan aweta pang di tooltool ye bingi dook mata, in naii.

Di Yuda Inbe Ger Yo Maro Ikap Pang Di Nga

¹⁷Ang di tooltool yo kawete be ang ngan di Yuda nga, ngan au i betanga kiau be awete pang ang atu atu nen. Ong in lom tar nen be ong i tool noonoonoo ye Maro matana, yesoo ikap ger ki pang sasa kiong yo Mose i. Inbe ong in kuyitmakong a kuyei ne, “Maro ipootam am di Yuda nga panga, le di tooltool ki la am nga.” ¹⁸Inbe ong in lom galanga ye dada yo Maro lono be kuyei nga oo. Inbe ong in lom galanga ye dada yo dook mata nga, inbe dada yo dook tiap nga, yesoo ong in di tooltool tipatomonai ong ye ger ke Maro. ¹⁹⁻²⁰Ngan tina Maro ikap ger yo ipapos lo galanga ki, inbe betanga moolmool iken lono, ngan pang sasa kiong yo Mose i, ngan le ong taum lom tar ben ong in tool dook mata ke be kupatnaia dada moolmool ke Maro pang di tooltool yo tiyepe ben di mata kis nga. Inbe ong in kuwete be betebetanga kiong ole iyei ben sul a ipatnaia dada ke Maro pang di tooltool yo tiyepe todo

lono nga lapau. Inbe lom tar lapau be ong in tool dook mata ke be kukarata di tooltool yo taukadi lo galanga ben di kapakapa nga, inbe kupatomonai di kakase yo maimai tiap nga. ²¹Ngan nanga, ong in kupatomonai di tooltool kapala, e nga yelei a ong taum kupatomonai ong tiap nga? Le kumata, ong in kuwetewete pang di tooltool be kin tipinoo be, e nga yelei a ong taum in kupinoo nga? ²²Inbe kuwete pang di tooltool be kin tiyei dada dook tiap ke bauk be, e nga yelei a kuyei dada dook tiap ke bauk nga? Inbe ong in kuwete be di kai padodo yo di tooltool tisung pang di nga, ngan so dook tiap ki taunu, e nga yelei a kula kupinoo so ye rumu yo di tooltool tire pang di kai padodo nga? ²³Ngan ong in kutiki le kuwete pang di tooltool be Maro ikap ger ki pang ang di Yuda, bong kutoo dook tiap, ngan la le kugarungu Maro ene ye nga. ²⁴Le dawa ben tina Rau ke Maro iwete nga, “Dada dook tiap kiang yo kayei nga, ngan iyei di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap, ngan le tiwete betanga dook tiap a tikan paseme Maro ene ye.”^b

²⁵Ngan kumata le be kutoo ger ke Maro dook le ikenen leu nga, ngan dada ke koranga tiniidi in ke be ilonong dook mata san. Bong kumata le be kutoo ger ke Maro tiap nga, ngan dada ke koranga tiniidi in so sokorai, le ong in kuyei dawa ben di tooltool yo tikoro tinidi tiap nga. ²⁶Kumata le be di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap a tikoro tinidi tiap, ngan be titoo dada dook mata noonoonoo yo ke ger nga, ngan ole yelei ye di? Di ngan Maro ole ikamata di ben di ngan di tooltool yo tikoro tinidi koot nga. ²⁷Nen le di tooltool tina yo tikoro tinidi tiap, bong titoo ger dook le imot nga, ngan ole tipaposong ye dada dook tiap yo kuyei nga. Le Maro ole iyemenai ong ye dada dook tiap kiong tina, yesoo ong in kuwete be lom galanga dook ye ger ke Maro yo iwete pang Mose a iwodo nga, inbe tikoro tinim, bong ong in tool ke garungunu ger.

²⁸⁻²⁹Kin lom tar be ong in tool kidi Yuda ye yo tikoro tinim leu, ngan be. Yesoo, tool moolmool kidi Yuda, in tool la lono iken galangana ye Maro matana i. Inbe kin lom tar be dada ke koranga tiniidi i, in so yo tiyei ye di tooltool tinidi leu le iyei tarkilanga pang di ben di nga tooltool ke Maro, ngan be. Yesoo, tarkilanga moolmool yo be di ngan tiyei tooltool ke Maro ye i, in nen; ole tiportak lodi a tila ye Maro. Ngan nen le betanga ke ger yo tiwodo a iken ye rau nga, ngan la ke be iportak di tooltool lodi nga tiap, bong Maro Amunu Silene, in la be iyei di tooltool a tiportak lodi i. Moolmool, tool yo tarkilanga dook mata nen iken ye i, in lono be di tooltool kapala lodi ponana ye a tiyitmak ene, ngan tiap, bong be Maro lon ponana ye a iyitmaka ene.

Maro Iyei So Yo Iwete Be Iyei Nga Le Itoo Koonoo

3 ¹Le tina au i awete pang nen, ngan o ke be kator a kayei ne, “Kumata be nen nga, ngan yelei yidi Yuda? Soo so be ole ilonidi le tallos di tooltool

^b 2:24 Esai 52:5; Isikel 36:22

kapala ye Maro matana i? Inbe dada ke koranga tiniidi i, in ilonidi belei?”

²Ona, dada dook mata alunu la Maro iyei pang di Yuda a ilon di ye nga.

Kulkulunu yege ngan ikap betanga ki yo ya taunu iwetewete, ngan pang di.

³Moolmool, di tina ngan kapala tiyei so yo tiwete be tiyei nga, le titoo koodi tiap. Ngan kumata be titoo betanga yo tipamede pang Maro, ngan tiap nga, ngan ole yelei, Maro lon kalli so yo ipamede betanga ye be iyei nga, too? ⁴Tiap yege! Di tooltool le imot nga tiwete ngan tillung, bong Maro in iwete nga, ngan ole itoo betanga ki le lo itara kanono moolmool. Le dawa ben tina yo Rau ke Maro iwete nga,

“Maro, ong in kutoo dada dook mata noonoonoo nga leu, inbe kupapos di tooltool ye noonoo kidi.

Ngan nen le di tooltool ole tikamata mallanga nen, betanga yo kuwete pang di nga, ngan moolmool le imot.

Ngan kumata le tiwete be kullung pang di nga,

ngan ole kullos di ye lal yo ke karatanga betanga i.”^c

⁵Au i lok galanga nen, di tooltool kapala yo lodi kaua urata ye dada ke tana i mata nga, ngan ole tiwete gogodi a tiwete nen, “Kumata le be dada dook tiap ke noonoo yo amyei, ngan be ipaposo dada dook mata noonoonoo ke Maro le pombe mallangana nga, ngan ole tawete belei? Nga ole tawete be Maro in o iyei dada dook tiap la le katen malmal a iyemenai am ye noonoo kiam tina nga, too?” ⁶Tiap yege! Maro in tool noonoonoo, le ikarata betanga kiidi Yuda ye dada dook mata yo tarantatu in leu. Ngan nen le ya in ke be ikarata betanga kidi tooltool ke tana i a iyemenai di ye dada dook tiap kidi yo tiyei nga. ⁷Le tina Maro iwete be ole iyemenai idi Yuda ye noonoo kiidi nga, ngan ole tool sa lon wetewete nen, “Kumata le be allung nga, ngan ole ipatnaia Maro nen, betanga yo iwete ngan moolmool le imot. Le dada dook tiap yo ayei nen nga, ngan ke be iyei di tooltool le tikamata nen, Maro in itoo betanga ki moolmool, ngan la ole tiyitmaka ene le ilo ete ye nga. Ngan kumata be nen nga, ngan nga yelei a iyemenai au ben au i tool ke yeingi noonoo nga?” ⁸Bong matamim too dook ye betanga tani yo lon wetewete ye i. Ngan dawa ben ole tawete ne, “Idi nga ole taye di dada dook tiap ke noonoo, a be nen ngan dada dook mata yo Maro iyei in ole pombe mallangana.” Ngan di tooltool kapala tisopo koodi pau a tiwete be au i betanga yo awetewete nga nen. Ona tiap, au i awete nen tiap, bong awete nen, di tooltool yo tiwetewete ye dada nen nga, ngan dook mata be Maro iyemenai di ye urata dook tiap kidi tina ngan kootoonoo.

Tool Atu Sa Yo Noonoonoo Ye Maro Matana, Ngan Tiap

⁹Ngan nanga, ole tawete be idi Yuda nga tallos di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga, too? Tiap yege! Yesoo, muku ngan au i awete

^c 3:4 Rau ke Woungu 51:4

betanga galangana pang nen, be idi tooltool nga le imot, di Yuda inbe di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga, ngan idi le imot nga tayepe la noonoo parmana. ¹⁰Le dawa ben tina yo Rau ke Maro iwete nga,

“Ni tool sa yo dook mata noonoonoo ye Maro matana, ngan tiap, le mala be tool atu sa, ngan tiap yege.

¹¹ Inbe ni tool sa yo lon galanga ye dada ke Maro, ngan tiap.

Inbe tool atu sa yo lono mai san be lon galanga ye Maro, ngan tiap lapau.

¹² Di le imot ngan tiwala muridi pang Maro,

le di le imot ngan sa yo dook mata ye Maro matana, ngan tiap.

Ni tool sa yo iyei dada dook mata, ngan tiap,

le mala be tool atu sa, ngan tiap yege.”^d

¹³ “Betanga kidi yo tiwete a ipas ye koodi nga,

ngan ikini biana dawa ben gomo ke tool matene yo koon panganga i.

Ngan tiwete nga, ngan medi ru a tillung di diedi ye betanga.”^e

“Inbe betanga yo ipas ye koodi a be tigarung di tooltool ye nga, ngan dawa ben bar ke moto dook tiap.”^f

¹⁴ “Inbe di ngan koodi ipon ye betanga dook tiap yo be tigarung di diedi ye nga.”^g

¹⁵ “Inbe di ngan kedi bese be palbe leu be la tirau di tooltool a timatamata.

¹⁶ Ngan ye ni nangai be tila pang ye nga, ngan la tigarung so inbe tiyei di tooltool le lodi modoko.

¹⁷ Inbe lodi galanga ye dada dook mata yo be tiye di diedi

tigauagaua a tiyepe ye lodi silene, in tiap.”^h

¹⁸ “Di ngan titattadaia Maro ye gurana ki yo be iyemenai di ye, in tiap.”ⁱ

¹⁹Ngan idi le imot lod galanga nen, soo so yo ger ke Maro iwetewete ye nga, ngan iwete paidi Yuda yo tayepe la ger ki parmana nga. Nen le ger ki tina yo ikap paidi nga, ngan be ipaposidi lo mallangana pang Maro ye lal ke karatanga betanga, le idi nga ke be tawete touo betanga sa be koodoo sukalidi ye nga tiap. Le ye kene tani in di tooltool yo tiyepe ye tana i nga, ngan di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap, ngan di leu tiap, bong idi Yuda lapau, idi le imot ole iyemenai idi ye dada dook tiap kiidi yo taye nga. ²⁰Ngan nanga, tool sa ke be iyei tooltool noonoonoo ye Maro matana ye yo itoo ger, ngan tiap. Bong ger tina ngan ipaposidi le imot ngan nen le lod galanga ye noonoo kiidi yo taye nga.

Dada Yo Be Tayei Tooltool Noonoonoo Pang Maro Ye I

²¹Bong nookoot nga, Maro ipatnaia dada san yo be taye tooltool noonoonoo ye i, in paidi oo. Ngan dada tani, in ye toongoo ger tiap, bong

^d 3:12 Rau ke Woungu 14:1-3 ^e 3:13 Rau ke Woungu 5:9 ^f 3:13 Rau ke Woungu 140:3

^g 3:14 Rau ke Woungu 10:7 ^h 3:17 Esai 59:8 ⁱ 3:18 Rau ke Woungu 36:1

betanga yo Maro ikap pang Mose nga, inbe betanga yo di Maro koonoo tiwodo a lo iken ye Rau ke Maro nga, ngan iwetewete paidi ye. ²²Ngan dada tani, in ye lodo medana yo tataru pang Yesu Kirisi i. Nen le di tooltool le imot yo titara lodi medana pang Kirisi nga, ngan Maro ole iyei di le tiyei ben di tooltool noonoonoo ye matana. Le dada tani gaongo leu la Maro iyeii pang di Yuda, inbe di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga. ²³Yesoo, di tooltool le imot ngan tiyei dada dook tiap ke noonoo. Inbe di le imot tikapsap ye toongoo dada moolmool yo ke Maro nga, ngan la le tiyepe manga mooloo ye Maro nunngana yo mai san i. ²⁴Bong Maro lono pang di tooltool a iyei dada dook mata pang di, le ye urata yo Yesu Kirisi iyeii i, in la le iwete di ben di ngan tooltool noonoonoo ye matana i. Ngan urata dook mata tina yo iyei paidi nga, ngan ipa ye urata kiidi tiap, bong iyei sokorai paidi ye lo ponana ki, yesoo Yesu Kirisi iraia tinini mai i le imot be tiraumate a iyimidi ye. ²⁵Le Maro iyawara Kirisi a isi pombe mallangana, inbe ya taunu in iyei ben so ke paroranga pang Maro, a be nen ngan Maro o ke be iyemenai di tooltool ye noonoo kidi yo tiyei nga, ngan tiap. Le di tooltool yo titara lodi medana pang Kirisi tani yo rara ki imati ke kai palasingi kaini in nga, ngan Maro igiri noonoo kidi. Ngan Maro iyei nen nga, ngan be nen a ipatnaii ben ya in itoo dada dook mata yo noonoonoo i. Yesoo, ye kene yo Kirisi isi tiao nga, ngan Maro iyepe le itoko too katene dook mata nen le iyemenai di tooltool ye noonoo kidi yo tiyei muku, ngan tiap. ²⁶Inbe nookoot yege nga, dada tani yo Maro iyeii i, in be ipatnaii ben ya in itoo dada dook mata noonoonoo lapau. Nen le di tooltool yo titara lodi medana pang Yesu nga, ngan Maro ole iyei di le tiyei ben di tooltool noonoonoo ye matana. ²⁷Le be nen nga, ngan sei tool ke be iytmak ene ye yo itoo ger dook, ngan la le Maro iweta ye tool noonoonoo nga? Tool siap, yesoo ya in igiri noonoo kiidi, ye yo tatoo ger dook mata le imot, nga tiap, bong ye lo medana kiidi yo tataru i. ²⁸Nen le idi nga tatara lodo medana nen, sei tool yo itara lono medana pang Kirisi i, in la be Maro iweta ye tool noonoonoo i. Bong ye dada yo ke toongoo ger, in tiap. ²⁹Too yelei, Maro in Maro kiidi Yuda leu, too? E di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga, ngan ya in Maro kidi tiap, too? Tiap, ya in Maro kidi tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap, ngan lapau, ³⁰yesoo Maro ataleu la iyepe i. Inbe ya in ole iwete di Yuda yo tikoro tinidi koot inbe titara lodi medana pang Kirisi nga, be di ngan tooltool noonoonoo. Inbe di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap a tikoro tinidi tiap nga, ngan ole iwete di be di ngan tooltool noonoonoo lapau ye lodi medana yo titaru dawa ben am nga. ³¹Ngan tina am nga amwetewete ye dada ke tarungu lodo medana pang Kirisi nga, ngan ole yelei, be amgarung ger ke Maro a ilene, too? Tiap yege! Bong am nga amtara lomam medana, inbe ye dada kiam yo nen nga, ngan am nga ke be ayei soo so yo ger iwete pam ye nga.

Apram Itara Lono Medana Le Maro Iweta Ye Tool Noonoonoo

4 ¹Nga ole tawete belel ye Apram yo sasa kiidi Yuda i? Ya in itoo soo dada a le Maro iwete be ya in tool noonoonoo nga? ²Ngan kumata le be Maro iwete Apram ye tool noonoonoo ye urata dook mata yo iyei nga, ngan ole ya taunu iyitmak ene ye di tooltool matadi. Bong ye Maro matana, ngan ke be iyitmak ene ye dada yo nen, ngan tiap. ³Ngan nanga, ole lomim tut ye betanga yo tiwodo a iken ye Rau ke Maro nga. Ngan iwete nen, “Apram in itara lono medana pang Maro, ngan la le Maro iweta ye tool noonoonoo nga.”

⁴Ngan kumata le tool atu be iyei urata nga, ngan ole tool kuto mai ki ikap balingi panga. Ngan balingi tina ngan ikap sokorai panga ye lo ponana ki tiap, bong ikap panga ye urata kootoonoo ki. ⁵Bong kumata be tool ikodo le imede ye urata ki yo iyei, ngan tiap, bong itara lono medana pang Maro tani yo iwete di tooltool ke yeingi noonoo be di ngan tooltool noonoonoo in nga, ngan ya in Maro ole iweta ye tool noonoonoo ye lo medana ki tani yo itaru panga i. ⁶Nen le gaongo leu ben Dawiti iwete ye di tooltool yo Maro igiri noonoo kidi a iwete di ye tooltool noonoonoo ye matana nga. Ngan Dawiti iwete be di tooltool yo tikodo le timede ye urata kidi tiap, inbe Maro iyei dada nen ngan pang di nga, ngan di la lodi ponana mai san pang Maro nga. Le tina Dawiti iwete nen,

⁷“Di tooltool yo Maro igiri urata dook tiap kidi nga,
ngan lodi ponana, yesoo di ngan Maro iyei urata dook mata pang di.

Moolmool, di ngan lodi ponana,
yesoo Maro igiri noonoo kidi a ilene oo.

⁸Inbe di tooltool yo Tool Mai lon tut noonoo kidi mulu tiap le o ke be igarung di ye tiap nga,
ngan lodi ponana, yesoo di ngan Tool Mai iyei urata dook mata pang di.”

⁹Ngan dada dook mata tani yo Maro iyei pang di tooltool le lodi ponana ye i, in pang di tooltool yo tikoro tinidi, ngan leu tiap, bong pang di tooltool yo tikoro tinidi tiap, ngan lapau. Yesoo, idi nga lod galanga nen, Apram itara lono medana pang Maro, ngan la le ye lo medana ki tani nga, ngan Maro iweta ye tool noonoonoo ye matana nga. ¹⁰Le lomim tar be Apram iyepe ye soo dada, motong Maro iweta ye tool noonoonoo nga? Lomim tar be tikoro Apram tinini, motong la Maro iweta ye tool noonoonoo nga, too iweta ye tool noonoonoo muku? Ngan ya in tikoro tinini muku, motong la Maro iweta ye tool noonoonoo, nga tiap, bong tikoro tinini tiao, inbe Maro iweta ye tool noonoonoo. ¹¹Le Apram iyei tool noonoonoo ye lono medana yo itaru pang Maro, in muku, motong la Maro ikaua momo ke koranga tiniidi in panga, a be nen ngan iyei ben

tarkilanga panga nen; ya in tool noonoonoo ye matana. Nen le ya in ben sasa kidi tooltool le imot yo tikoro tinidi tiap, bong titara lodi medana pang Maro nga. Inbe imuku pang di nen, a be nen ngan di tooltool tina ngan di lapau ole Maro iwete di ye tooltool noonoonoo ye lodi medana yo titaru panga i. ¹²Inbe gaongo leu, ya in sasa kidi tooltool yo tikoro tinidi nga lapau. Ngan tina Apram itara lono medana pang Maro muku, motong la tikoro tinini nga, ngan la le ya in imuku pang di tooltool yo tikoro tinidi nga leu tiap, bong titara lodi medana lapau le titoo kene nene ye lo medana ki yo itaru i.

¹³Mukot yege ni nga, ngan Maro ipamede betanga medana pang Apram be iye di sasa ki ole tikaua tana mai i le imot. Ngan nanga, ya in ipamede betanga medana tani pang Apram ye yo itoo ger ki dook le imot nga, ngan tiap, bong ye lono medana yo itaru pang Maro a le iweta ye tool noonoonoo i. ¹⁴Ngan kumata le di tooltool yo titoo ger ngan di leu la be tikap so yo Maro ipamede betanga ye nga, ngan dada ke tarungu lodo medana in ben so sokorai, inbe so yo Maro ipamede betanga ye nga, ngan ole taukan kanono. Le kumata be nen nga, ngan ole takap soo so yo Maro ipamede betanga ye nga tiap, ¹⁵yesoo idi le imot nga takapsap ye ger, le kate malmal ke Maro iken yidi. Moolmool, kumata le be ger iken tiap nga, ngan matin nga le taukada busunu.

¹⁶Ngan nanga, so yo Maro ipamede betanga ye i, in ipa ye lodo medana yo tataru panga i, yesoo ya in lono be iyei dada dook mata pang di sasa ke Apram nga le imot. Le dada tani in o iyei pang di Yuda yo titoo ger ngan leu tiap, bong ole pang di tooltool yo titara lodi medana panga le gaongo ben ke Apram, ngan lapau. Ya in idi tooltool le imot yo tatara lodo medana nga, ngan sasa kiidi. ¹⁷Le dawa ben tina Rau ke Maro iwete nga, “Au i ole ayei ong le kuyei sasa kidi tooltool ke tana maimai alunu.”^j Le ye Maro matana nga, ngan ya in iyei ben idi tooltool le imot yo tatara lodo medana nga, ngan sasa kiidi. Inbe itara lono medana pang Maro nen; be ya in ke be iyei di tooltool yo timmata nga le timaur mulu, inbe ya in iwete leu, ngan so yo pompombe tiao nga, ngan ole pompombe.

¹⁸Ngan dada dook tiap be igarungu Apram ye so yo itar matana ye a inam nga. Bong Apram itara lono medana, inbe ikodo le imede ye so yo itar matana ye a inam nga, ngan la le ya in iyei ben sasa ke di tooltool ke tana maimai alunu nga. Le dawa ben tina Rau ke Maro iwete nga, “Di sasa kiong nga ole alunu le alunu san.”^k ¹⁹Moolmool, Apram tani in lon galanga ben ya in rai ki 100 a iyei kongale tinini gurana ke be itara kase tiap. Inbe ya in lon galanga lapau ben rimana Sera, in iyei kongale tanga ki ikis le ke be ipasui tiap lapau. Bong Apram ikodo le imede ye lo medana ki yo itaru pang Maro be ole ikaua kase panga i. ²⁰Ngan nen

le lono rru a iyege lo medana ki yo itaru pang Maro ye so yo ipamede betanga ye, in tiap. Bong ikodo le imede ye lo medana ki yo itaru i, in le ikenen leu, inbe iyitmaka Maro ene ye so yo be iyeii panga i. ²¹Inbe ya in lon galanga moolmool nen, be Maro in gurana ki mai san ke be iyei so le imot yo ipamede betanga ye be iyei nga. ²²Ngan ye punu in la le Maro iweta be ya in tool noonoonoo ye matana i.

²³Ngan betanga yo tiwodo a iken ye Rau ke Maro a iwete be Apram in Maro iweta ye tool noonoonoo nga, ngan iwete ye ya taleu tiap, ²⁴bong idi tooltool yo tataru lodo medana nga lapau. Nen le idi tooltool yo tataru lodo medana panga be ya in ipamaditi Tool Mai kiidi Yesu ye ni ke matenge nga, ngan ya in iwetidi ye tooltool noonoonoo lapau. ²⁵Inbe ya in itara Yesu la di tooltool baedi a be nen ngan tiraumate a imata ye noonoo kiidi. Inbe ipamaditi le lo imaur mulu, a be nen ngan iyei idi le taye ben di tooltool noonoonoo ye matana.

**Nookoot Nga Tayepe Ben Koi Ke Maro Mulu Tiap,
Bong Taye Tagauagaua Dook Mata**

5 ¹Ngan lo medana kiidi tani yo tataru pang Maro i, in dada tani yo be iwetidi ye tooltool noonoonoo ye matana i. Ngan nen le nookoot nga idi ngan tayepe ben koi ki mulu tiap, bong taye tagauagaua a tayepe ye lo silene dook mata. Ngan tayepe dook mata nen, yesoo Tool Mai kiidi Yesu Kirisi, iyei urata be ilonidi ye. ²Ngan ye urata tani yo Kirisi iyei i, in idi nga ke be tataru lodo medana pang Maro nen, be ole iyei dada dook mata paidi. Le moolmool, idi nga takodo le tamede ye lo medana kiidi yo tataru panga i. Inbe lod ponana, yesoo tatar matada a tanam be Maro ikau idi be lo taye tayepe ye nunngana. ³Ngan nen leu tiap, bong lod ponana ye kene yo tasolo urata moonoo ke masngana ye in lapau. Yesoo, lod galanga nen, ye kene yo tasolo urata moonoo ke masngana ye in nga, ngan be nen a ipamedidi ye dada yo be takodo le tamede a tasolo urata moonoo ye i. ⁴Inbe lod galanga nen, kumata be takodo le tamede be tasolo urata moonoo le lo imot nga, ngan ole ilonidi le idi nga taye ben di tooltool moolmool yo Maro itouo di koot nga. Ngan kumata be tayepe le idi nga taye ben di tooltool moolmool yo Maro itouo di koot nga, ngan ole iyei idi le tatar matada a tanam ye so dook mata yo be ikap paidi nga. ⁵Inbe idi sema tooltool yo tatar matada a tanam ye so tina nga, ngan tanam sokorai tiap, yesoo Maro ikaua Amunu Silene paidi a iyepe lodo. Inbe ipagalanga lodo le lod galanga nen, Maro lono paidi mai san.

⁶Le kakamata, muku ngan idi nga taukada gurana yo be talonidi ye nga. Bong ye lal yo Maro itaru i, motong la Kirisi isi imata a be nen ngan ilonidi tooltool yo ke yeingi noonoo nga. ⁷Ngan ang nga lomim belei, be idi nga tool sa ole ke be imata a be nen ngan ilono tool yo noonoonoo i, too? Tiap! Moolmool, kumata be tool in tool dook mata nga, ngan tool sa

o ke be iwete be ya in itattadai tiap le ole imata a be iloni. ⁸Bong Maro ipatnaia lono yo paidi mai san, in mallangana nen. Ye kene yo idi nga tayeida dada dook tiap ke noonoo ye in nga, ngan iwanga Kirisi a si imata be ilonidi.

⁹Ngan nanga, Maro iwetidi ye tooltool noonoonoo nga ye rara ke Kirisi yo imati ke kai palasingi kaini i. Le idi nga lod galanga nen, Kirisi ole ikau idi a ipamulidi ye kate malmal ke Maro yo be pombe pang di tooltool ke yeingi noonoo i, in lapau. ¹⁰Le kakamata, muku ngan idi nga tayeida ben koi ke Maro, bong ye matenge ke Natunu, ngan dada ke koi yo iken kataunu kiidi taye Maro in imot, inbe tagauagaua dook mata. Ngan tina yo nen nga, ngan la nookoot nga Natunu tani yo imadit mulu a iyepe matana rerene le taukan motingi i, in ya la be ole ipamulidi ye so dook tiap yo be igarungidi i, in lapau. ¹¹Ngan ye dada yo nen ngan leu la be lod ponana ye, ngan tiap, bong lod ponana pang Maro ye so le imot yo iyeida paidi ye Tool Mai kiidi Yesu Kirisi nga. Yesoo, ya in imata a ilonidi le dada ke koi yo iken kataunu kiidi taye Maro in imot oo, inbe taye tagauagaua dook mata.

Matenge Ipa Ye Atam, Inbe Yepongo Dook Mata Ipa Ye Kirisi

¹²Ngan nanga, muku ngan tool ataleu la iyeida noonoo i, ngan le iso dada pang noonoo be ingaua ni mai i le imot. Inbe matenge pombe ye noonoo ki, ngan nen le di tooltool ke ni mai i le imot tiyepe la gurana ke matenge parmana, yesoo di le imot tiyeida noonoo. ¹³Ngan ye kene yo Maro ikap ger ki pang Mose tiao nga, ngan di tooltool le imot tiyeida noonoo. Bong noonoo kidi tina ngan Maro iwodo tiap, yesoo ye kene tani in ngan ger yo be ipapos di ye noonoo kidi, ngan siap. ¹⁴Bong lod galanga nen, ye lal ke Atam le ise ye lal ke Mose nga, ngan matenge igarung di tooltool nga le imot. Ngan di tooltool tina ngan tikapsap ye betanga ke Maro dawa ben Atam, in tiap, bong le matenge yo pombe ye noonoo ke Atam i, in igarung di lapau. Ngan Atam tani in inanpootoo tool yo be pang dama ni ngan pombe i. ¹⁵Bong so yo Maro ikauu sokorai paidi ye lo ponana ki i, in dawa ben so yo Atam ikapsap a pombe ye, in tiap. Yesoo, Atam in tool ataleu, bong ikapsap ye betanga ke Maro, ngan nen le dada yo di tooltool alunu timmata ye i, in pombe ye. Bong tool ataleu Yesu Kirisi yo lono paidi mai san i, in dada tani yo Maro ikap sokorai so dook mata paidi ye lo ponana ki i. Le so dook mata ke Maro yo pombe ye Yesu Kirisi i, in mai san le illoso so yo pombe ye Atam i. ¹⁶Ngan ole awete pang mulu nen, so yo Maro ikauu sokorai paidi ye lo ponana ki i, in dawa ben so yo pombe ye noonoo ke tool ataleu, in tiap. Yesoo, ye noonoo ataleu yo ke Atam i, in Maro ikarata betanga kidi tooltool a be iyemenai di le imot. Bong ye kene yo di tooltool tiyeida noonoo alunu nga, ngan Maro lono paidi a iyeida dada dook mata paidi. Ngan nen le ye so dook mata yo ikauu sokorai

paidi ye lo ponana ki i, in iyei idi le taye ben di tooltool noonoonoo ye matana. ¹⁷Ngan tina tool ataleu ikapsap ye noonoo nga, ngan le matenge pombe a iyei mai pang di tooltool nga le imot a igarung di. Bong Maro lono paidi a iyei dada dook mata san pang idi tooltool alunu ye tool ataleu yo Yesu Kirisi i. Inbe ye so dook mata yo ikauu sokorai paidi ye lo ponana ki i, in iyei idi le taye ben di tooltool noonoonoo ye matana. Le moolmool, idi nga taye Kirisi ole tayepe ye malala ki yo ete ni, a taye tooltool kuto maimai ye lal nga le imot.

¹⁸Ngan nanga, ye tool ataleu yo ikapsap i, in la le Maro iwete be iyemenai di tooltool nga le imot ye i. Inbe gaongo leu, ye tool ataleu yo itoo dada dook mata noonoonoo ke Maro i, in la le Maro iyei idi le taye tooltool noonoonoo ye matana, a ikaua yepongo dook mata yo taukan motingi, in paidi le imot ye i. ¹⁹Le moolmool, ye dada dook tiap ke tool ataleu yo isak noonoonoo in nga, ngan le di tooltool alunu tiyei ben di ngan tooltool ke yeingi noonoo. Inbe gaongo leu, ye dada dook mata ke tool ataleu yo ilongo betanga a itoo in nga, ngan le di tooltool alunu la Maro iwete di be di ngan tooltool noonoonoo nga.

²⁰Ngan ger ke Maro yo ikap pang Mose nga, ngan be nen a ipapos noonoo kidi tooltool le lo iken mallangana. Bong ye kene yo di tooltool tiyei noonoo alunu le alunu san a iken mallangana nga, ngan Maro lono pang di a iyei dada dook mata pang di mai le mai san lapau. ²¹Muku ngan dada dook tiap yo ke noonoo i, in iyei mai pang di tooltool le imot a be irau di le timmata. Bong nookoot nga dada dook mata yo be Maro lono paidi a iyei urata dook mata paidi ye i, in iyei mai paidi. Ngan nen le ya in ole ikaua yepongo dook mata yo taukan motingi i, in paidi, ye Tool Mai kiidi Yesu Kirisi, yo iyei idi le tayepe ben di tooltool noonoonoo ye Maro matana i.

Tammata Ye Noonoo, Motong La Kirisi Iyei Idi Le Tamaur Mulu Nga

6 ¹Nga ole tawete bele? Be taye noonoo le ikenen leu a be nen ngan Maro lono paidi mai san a iyei dada dook mata sa mulu paidi, too? ²Tiap yege! Yesoo, idi tooltool yo tatara lodo medana pang Maro nga, ngan dawa ben tool matene yo iyepe la gurana ke noonoo parmana mulu tiap i, le idi nga ke be tasootoo yeingi noonoo tiap. ³Too bele, ang ngan o lomim galanga tiap, too? Ngan ye kene yo idi nga tirriu idi ye in nga, ngan be nen a ipatnai idi ben idi nga taye Yesu Kirisi tagauagaua dook mata, inbe rriungu tani in ipatnai idi ben taye tammata lapau. ⁴Ngan la ye kene yo tirriu idi ye in nga, ngan idi nga ben tammata a tikelmai idi taye Kirisi. Ngan nen, a be nen ngan dawa ben Kirisi yo Tamana ipamaditi ye ni ke matenge i, le idi lapau ole takaua yepongo paunu. Moolmool, Kirisi Tamana yo ene mai san le ilo ete ke be tooltool tipayiti ye i, in ipamaditi Kirisi ye gurana ki yo mai mata i. Le gaongo leu, idi nga lapau ole tayepe ye yepongo paunu.

⁵Le kumata be idi nga taye Kirisi tagaua ye matenge ki nga, ngan idi lapau ole taye tagaua ye maditingi ki, a be nen ngan idi nga tayepe ye yepongo paunu dawa ben ya i. ⁶Le kin lomim kalli be, idi nga lodo gurunu yo ke dada dook tiap nga, ngan tipatoto le ipa ye Kirisi a ilo kai palasingi kaini oo. Ngan nen, a be nen ngan dada dook tiap ke noonoo ngan taukan gurana yo be igarungidi mulu nga. Ngan nen le idi nga taye ben di poranga pang noonoo mulu tiap, ⁷yesoo kumata be tool atu sa imata nga, ngan ya in o ke be iyepe la gurana ke noonoo parmana mulu tiap.

⁸Ngan kumata le be taye Kirisi tammata nga, ngan tatara lodo medana nen; idi nga lapau ole takaua yepongo paunu dook mata dawa ben ke Kirisi. ⁹Ngan idi nga lod galanga nen, ye kene yo Kirisi imadit ye ni ke matenge ye in nga, ngan o ke be imata mulu tiap. Nen le matenge in taukan gurana yo be irautoo Kirisi ye i. ¹⁰Ngan ye kene yo imata ye i, in imata ye noonoo kidi tooltool, inbe imata pattu leu a imot oo, le ke be imata mulu tiap. Bong nookoot nga imadit a imaur mulu oo, a be nen ngan iyepe inbe iyitmaka Maro ene ye yepongo ki tani.

¹¹Ngan ye dada gaongo leu, ang tapmim ole lomim tar ben ang ngan kamot ye yeingi noonoo dawa ben tool matene ye iyepe gurana ke noonoo parmana mulu tiap i. Bong ang ngan ye urata yo Yesu Kirisi iyei in nga, ngan ang ngan kamadit a kamaur mulu oo, a be nen ngan kayepe inbe kayitmaka Maro ene ye yepongo kiang tina. ¹²Ngan la kin kamalum pang dada dook tiap ke noonoo a iyei mai pang be. Ole nen ngan tinimim yo be imata nga, ngan ole iyolang a la kayei so yo dook tiap nga. ¹³Inbe kin kamalum pang tinimim kasin ben baemim, too kemim, too matamim, too koomim, too soomim kapala pa, a iyei ben so ke yeingi urata dook tiap ke noonoo, ngan be. Bong be nen ngan kakau ang tapmim pang Maro, ben di tooltool yo ikap di ye ni ke matenge a timadit le timaur mulu nga. Le kakaua tinimim mai i le imot pang Maro dawa ben so ke yeingi urata dook mata noonoo yo ki nga. ¹⁴Kayei nen, yesoo kayepe ger parmana mulu tiap. Le nookoot nga gurana ke noonoo in iyei kuto mai pang mulu tiap, bong Maro la iyei kuto mai pang, inbe ya in lono pang a iyei dada dook mata pang inbe ilonang a be kayei noonoo be.

Taye Poranga Pang Dada Noonoo Ke Maro

¹⁵Nga ole tawete belei? Be idi nga tayepe ger parmana mulu tiap, bong tatoo dada yo be Maro lono paidi a iyei dada dook mata paidi ye i, le nga dook mata be taye noonoo, too? Tiap yege! ¹⁶Ang ngan o lomim galanga tiap, too? Kumata be katarang la tool atu parmana a kayei urata yo iwete pang ye be kayei nga, ngan ang ngan kayei ben poranga pang tool tani yo kayepe parmana i. Nen le kin kakamatang dook leu, yesoo kumata le ang ngan be kayei poranga pang dada dook tiap ke noonoo nga, ngan ole

iyei ang le kammata, bong kumata be kayei poranga pang Maro a katoo betanga ki nga, ngan ole iyei ang le katoo dada dook mata noonoonoo yo ki nga. ¹⁷Moolmool, muku ngan ang nga kayei ben poranga pang dada dook tiap ke noonoo. Le tawete lo ponana kiidi pang Maro ye yo nookoot nga kayei poranga panga mulu tiap, bong karaia tinimim mai i le imot be katoo patomonaingi paunu yo di tooltool ke Maro tipatomonai ang ye nga. ¹⁸Ngan ang nga Maro ipamulang le kayepe gurana yo ke noonoo in parmana mulu tiap, bong nookoot nga kayei ben poranga pang dada dook mata noonoonoo yo ke Maro nga.

¹⁹Ngan au i awete le ananpootoo ye dada kidi tooltool yo tiporo di tooltool ye urata nga, ngan be nen a patomonaingi kiau i imarra pang be lomim galanga ye. Muku ngan ang nga karaia tinimim mai i le imot a iyei poranga pang dada dook tiap ke bauk yo giri leu nga, inbe pang dada dook tiap yo kagarung ger ke Maro ye nga lapau. Ngan la nookoot nga ole karaia tinimim mai i le imot a iyei poranga pang dada dook mata noonoonoo yo ke Maro nga, a be nen ngan kayepe ben di tooltool ke Maro yo ipootoo di panga ya taunu nga. ²⁰Ye kene yo kayei ben poranga pang dada dook tiap ke noonoo ye in nga, ngan taukamim lomim yo be kayei poranga pang dada dook mata noonoonoo ke Maro ye i. ²¹Bong atorang, dada dook tiap tina yo muku ngan kayei, bong nookoot nga moomoomim ye nga, ngan ye kene yo kayei ye in nga, ngan soo loningi kakap ye dada tina nga i? So dook mata siap, yesoo dada yo nen ngan iyei di tooltool a timmata le tilledi a tipa so. ²²Bong nookoot nga Maro ipamulang le kayepe la gurana yo ke noonoo in parmana mulu tiap, inbe nookoot nga kayei ben poranga pang Maro. Ngan tina kayei poranga pang Maro nga, ngan soo so yo kakauu be ilonang i, in nen: Maro ole iyei ang a kayepe le taukamim busunu ye matana, a be nen ngan kakaua yepongo dook mata yo taukan motingi i. ²³Ngan nanga, urata kootoonoo yo ke noonoo, in matenge, bong so yo be Maro ikauu sokorai paidi ye lo ponana ki i, in yepongo dook mata yo taukan motingi i. Le moolmool, Maro ole ikaua yepongo paunu yo ipa ye Tool Mai kiidi Yesu Kirisi i, in paidi, yesoo idi nga taye tagauagaua.

Di Tooltool Yo Titara Lodi Medana Nga, Ngan Tiyepe Ger Parmana Mulu Tiap

7 ¹Ang di diek nga, ang kapala ngan lomim galanga ye ger, bong o lomim kalli, too? Be tool atu, in ger ke Maro ole iyei mai panga a iyepe parmana ye kene yo iyepe matana rerene ye i, in leu. ²Nga ole awete le ananpootoo nen. Kumata le garup atu be iyooloo tamoto atu nga, ngan ole itoo ger ke kerenge dook a iyepe le imede ye nintooroo ye kene yo nintooroo tani in iyepe matana rerene ye i. Bong kumata le be nintooroo imata nga, ngan garup tani in ger ke kerenge igunkala mulu

tiap. ³Ngan nen le kumata be nintooroo iyepe matana rerene go, inbe garup tani in la iyooloo tamoto san mulu nga, ngan ya in tiweta ye garup ke yeingi bauk. Bong kumata le be nintooroo tani in imata nga, ngan ya in ger ke kerenge igunkala mulu tiap. Nen le kumata be iyooloo tamoto san mulu nga, ngan o ke be tiweta ye garup ke yeingi bauk, ngan tiap.

⁴Le ang di diek nga, ngan gaongo leu, ang ngan kayepe gurana yo ke ger ke Maro ngan parmana mulu tiap, yesoo ye kene yo tipatoto Kirisi lo kai palasingi kaini a imata ye in nga, ngan ben ang ngan kaye kammata. Nen le ang ngan kammata oo, inbe ger taukan gurana yo be iyei mai pang nga. Inbe nookoot nga, ang ngan kayei ben di tooltool ke tool san yo imadit ye ni ke matenge in nga, ngan be nen a katoos dada dook mata yo be Maro lon ponana ye nga. ⁵Muku ye kene yo tatoo lodo gurunu ye in nga, ngan dada dook tiap yo iken lodo nga, ngan iyolidi be la tayeida dada dook tiap ke noonoo. Ngan ger yo igunkalidi ye dada dook tiap ke noonoo i, in ipamadit lodo ye dada ke noonoo, ngan le lodo mai san be la tayeida ye tiniidi. Ngan tina nen nga, le idi nga tayeida dada dook tiap yo be iyei idi a tammata le tapa so nga. ⁶Bong nookoot nga, idi nga dawa ben tammata oo, le so tani yo muku ngan iparamidi i, in iparamidi mulu tiap. Nen le idi nga, ger in taukan gurana yo be iyei mai paidi mulu nga, le idi nga tamot ye dada gurunu ke toongoo ger yo tiwode ilo ye rau i. Ngan nen le nookoot nga tatoo dada paunu yo ipa ye Maro Amunu Silene i.

Ger Ke Maro Ipatnai Noonoo Se Mallangana

⁷Ngan nanga, nga ole tawete belei? Ole tawete be ger ke Maro yo ikap pang Mose ngan dook tiap, too? Tiap yege! Bong ole ananpootoo yau nen, kumata le ger tina ngan be ipapos noonoo kiau tiap nga, ngan matin nga le au i lok galanga ben nga akapsap, ngan tiap. Ngan nen le ye ger, ngan au i ole lok galanga nen, dada yo be matak gorengana ye so kidi tooltool kapala ye i, in dada dook tiap ke noonoo, yesoo ger ke Maro yo ikap pang Mose ngan iwete nen, “Kin matamim gorengana ye so kidi tooltool be.”¹ ⁸Bong ye kene yo lok galanga ben ger tina ngan igunkalau ye dada dook tiap nga, ngan iyei au le matak gorengana ye dada dook tiap matana matana a lok be le ayei. Le kumata nga yo be ger siap nga, ngan matin nga le noonoo taukan gurana yo be iyei idi, a be nen ngan tayeida so dook tiap tina nga. ⁹Muku ngan ye kene yo au i lok galanga ye ger tiaos nga, ngan ayepe le lok pusbe, yesoo mala be lok rru ye so yo ayei, ngan tiap. Bong yeisa be lok galanga ye ger, ngan le pattu leu be ayetai nen, au i nga ayei noonoo, le ayei ben tool yo imata koot i. ¹⁰Le kakamata, ger tina ke Maro yo itar be ikaua yepongo dook mata pang di tooltool, ngan la iyei di a timmata nga.

¹ 7:7 Pamulenge 20:17; Ger 5:21

¹¹Bong ye kene yo au i lok galanga ben ger igunkalau ye dada dook tiap ke noonoo nga, ngan iyei au le lok mai san be la ayei. Le ye dada tani i, in ben noonoo ikaua lungunu yau, a la ayei noonoo. Ngan tina au i ayei nen nga, ngan la ger iwete nen, au i ole amata ye noonoo kiau tina. ¹²Ngan nen le ole tawete be ger ke Maro yo ikap pang Mose ngan dook tiap, too? Tiap! Bong dook mata, yesoo ipa ye Maro ya taunu. Inbe dada yo iwete paidi ye be tatoo nga, ngan ipa ye Maro lapau, le dook mata inbe itoo dada dook mata noonoonoo yo ki i. ¹³Nga ole tawete belei? Be ger ke Maro yo dook mata nga, ngan la igarungau a le amata nga, too? Tiap yege! Bong ye au lok yo ke yeingi noonoo in la iyei au a ayei noonoo i. Ngan la ger yo dook mata nga, ngan iwete pau nen, be au i ole amata ye noonoo yo ayei nga. Le noonoo in dada tani yo be tapuske matenge ye i. Ngan nen le lod galanga nen, be noonoo in so dook tiap moolmool.

¹⁴Idi ngan lod galanga be ger yo Maro ikap pang Mose nga, ngan ipa ye Maro Amunu, bong au i tool ke tana i, inbe atoo lok yo gurunu i. Le au i, ben noonoo ikau au panga, inbe ayepe parmana a ayei ben poranga panga. ¹⁵Ngan nen le so yo ayei nga, ngan lok sarere ye soo punu a le ayei nen nga. Yesoo, soo so yo lok mai san be la ayei nga, ngan ayei tiap, bong soo so yo lok be ayei tiap nga, ngan la ayei nga. ¹⁶Ngan tina ayei soo so yo lok wetewete pau ye be ayei be nga, ngan la le agaua lok le atu ye ger ke Maro be nga dook mata. ¹⁷Inbe lok galanga nen, dada dook tiap yo ayei nga, ngan au tauk la be ayei ngan tiap, bong dada dook tiap ke noonoo yo iken lok ngan la iyei au a be la ayei nga. ¹⁸Ngan au i lok galanga be so sa yo dook mata ngan la iken ye lok yo gurunu, ngan tiap, yesoo lok be ayei dada yo dook mata nga, bong o ke be ayei tiap. ¹⁹Ngan nen, yesoo dada yo ayei nga, ngan dada dook mata yo au i lok be ayei, nga tiap. Bong dada dook tiap yo lok be ayei tiap nga, ngan la asootoo yeingi le ikenen leu nga. ²⁰Nen le kumata be ayei dada dook tiap tina yo lok be ayei tiap nga, ngan ipaposau ben au tauk la ayei, nga tiap, bong dada dook tiap ke noonoo yo iken lok ngan la iyei nga.

²¹Ngan nanga, au i apuske dada atu pombe pang yau nen. Ye kene yo be ayei dada dook mata ye in nga, ngan dada dook tiap ke noonoo se ilelau a be ayei dada yo dook mata, ngan be. ²²Ngan au tauk i lok ponana ye ger ke Maro mai san, inbe lok be atoo le imot. ²³Bong akamata ben dada dook tiap atu yo iken ye tinik i, in ikapye be irautoo dada dook mata yo lok kaua urata ye nga. Ngan nen le dada dook tiap tani in irautoo dada dook mata yo lok kaua urata ye nga, a iyei au be ayei dada dook tiap ke noonoo ye tinik mai i le imot. ²⁴Atoo, au i tool ke lo modoko sa! Nga ole sei tool be ikau au a ipamulau ye dada dook tiap ke noonoo yo igarungu tinik mai i le imot a be amata ye i? ²⁵Bong awete lo ponana kiau pang Maro ye Tool Mai kiidi Yesu Kirisi ye yo ilonidi nga.

Ngan la ye lok ngan be ayei poranga pang ger ke Maro, bong dada dook tiap kiau ke noonoo yo iken lok nga, ngan iyei au le ayei poranga pang dada dook tiap yo ke noonoo nga.

Yepongo Paunu Yo Ipa Ye Maro Amunu Silene

8 ¹Ngan nen le idi sema tooltool yo taye Yesu Kirisi tagauagaua nga, ngan o ke be Maro iyemenai idi ye noonoo yo taye koot, ngan tiap. ²Ngan awete nen, yesoo idi nga, Maro Amunu Silene yo ikaua yepongo paunu paidi i, in la ikau idi ye dada dook tiap ke noonoo yo be iyei idi a tammata i. Ngan iyei nen ye urata ke Yesu Kirisi yo taye tagauagaua i. ³Ngan ger ke Maro yo ikap pang Mose nga, ngan ke be ilonidi a be nen ngan tamot ye yeingi dada dook tiap ke noonoo, ngan tiap, yesoo lodo yo gurunu in taukan gurana yo be idi tatoo nga. Bong so yo ke be ger ilonidi ye tiap nga, ngan la Maro iyei nga. Ngan la le Maro itoo dada san mulu in nen; iyawara Natunu Yesu Kirisi a isi tana i, le si iyei tool a tinini dawa ben idi tooltool yo taye dada dook tiap ke noonoo nga. Nen le ye Natunu tani in tinini nga, ngan iyei ben so ke paroranga, a Maro iyemenai ye dada dook tiap ke noonoo yo kiidi nga. ⁴Ngan iyei nen, a be nen ngan dada dook mata noonoonoo yo ke ger nga, ngan idi nga ole tatoo dook le imot. Idi nga taye nen nga, ngan ye yo tayepe ngan tatoo dada dook tiap ke lodo gurunu ngan tiap, bong ye yo tayepe ngan tatoo dada yo ke Maro Amunu Silene nga.

⁵Ngan di sema tooltool yo tiyepe ngan titoo di tapdi lodi nga, ngan kanakana ngan lodi kaua urata mai san ye so kidi yo lodi be tiyei nga. Bong di sema tooltool yo tiyepe ngan titoo Maro Amunu Silene nga, ngan lodi kaua urata mai san ye so yo Maro Amunu Silene lono be tiyei nga. ⁶Inbe di sema tooltool yo kanakana ngan lodi kaua urata mata ye soo so yo di tapdi lodi panga nga, ngan ole matenge pombe pang di. Bong di tooltool yo kanakana ngan lodi kaua urata mata ye soo so yo Maro Amunu lono panga nga, ngan di la be tiye Maro tiyepe ye yepongo dook mata yo taukan motingi i, inbe Maro ole ikaua lo silene ki pang di ye lal tani in. ⁷Inbe di tooltool yo lodi kaua urata mata ye soo so yo di tapdi lodi panga nga, ngan di ngan tiyei ben koi ke Maro. Ngan nen, yesoo di ngan o ke be timalum pang ger ke Maro a ipasongosongo di, ngan tiap, inbe di ngan o ke be titoo ger ke Maro pitiap yege. ⁸Inbe di tooltool yo titoo di tapdi lodi a tiyei dada dook tiap ke noonoo yo lodi gurunu iwetewete pang di ye be tiyei nga, ngan o ke be tiyeie so sa yo dook mata nga be Maro lon ponana ye, ngan tiap.

⁹Bong ang ngan katoo ang tapmim lomim a kayei dada dook tiap ke noonoo yo lomim gurunu iwetewete pang ye be kayei, ngan tiap, yesoo kumata be Maro Amunu Silene iyepe lomim nga, ngan ang ngan katoo Maro Amunu Silene a kayei dada dook mata yo iwetewete pang ye be kayei nga. Ngan kumata le tool atu be Maro Amunu Silene, yo Kirisi iwanga a isi i, in iyepe lono tiap nga, ngan ya in tool ke Kirisi tiap. ¹⁰Bong kumata be Kirisi iyepe lomim, ngan ole kayepe ye yepongo

dook mata yo taukan motingi i. Moolmool, kanomim nga ole kammata, yesoo kayei noonoo, bong ole kayepe ye yepongo dook mata tani, yesoo ang ngan Maro iyei ang le kayei ben di tooltool yo noonoodi ye matana nga. ¹¹Inbe kumata be Maro Amunu Silene yo ipamaditi Kirisi ye ni ke matenge a imaur mulu i, in be iyepe lomim nga, ngan tool tani yo ipamaditi Kirisi ye ni ke matenge i, in ole ipamaditang lapau a ikaua tinimim paunu pang. Ngan ole iyei nen ye gurana ke Amunu Silene yo iyepe lomim in.

¹²Ngan la ang di diek nga, idi nga urata kiidi yo be tayei nga, ngan nen; be tayepe ngan tatoo dada dook tiap ke noonoo yo lodo gurunu iwetewete paidi ye be taye, ngan tiap. Bong tayepe ngan tatoo dada dook mata yo Maro Amunu Silene iwetewete paidi ye be taye nga. ¹³Ngan kumata be kayepe le katoo dada dook tiap ke noonoo yo lomim iwetewete pang ye be kayei nga, ngan ole kammata. Bong kumata be katoo dada ke Maro Amunu Silene a kamot ye yeingi dada dook tiap yo iken lomim nga, ngan ole kayepe ye yepongo dook mata yo taukan motingi i. ¹⁴Yesoo, di tooltool yo Maro Amunu Silene imuku a irara di nga, ngan di ngan Maro di natunu. ¹⁵Le moolmool, yesoo ang ngan kakaua Amunu Silene yo ke be iyei ang a katattadaii, in tiap. Le ang ngan ke be kayepe la tattadaingi parmana a kayei ben poranga ki mulu, ngan tiap. Bong ang ngan kakaua Maro Amunu Silene yo iyei ang le kayei ben Maro di natunu i. Ngan tina Maro Amunu Silene tani in iyepe lodo nga, le iyei idi le koodoo pang Maro nen, “AleI Tamak, ong in au tauk Tamak.” ¹⁶Inbe Maro Amunu Silene tani in iwetewete a ikata suanga ye dada yo lod wetewete paidi ye nen, be idi nga Maro di natunu. ¹⁷Ngan nanga, kumata be idi nga natunu moolmool nga, ngan Maro ole ikap so ki yo dook mata, ngan paidi. Ngan so dook mata ke Maro tina, ngan ole takap dawa ben ede Kirisi ikap koot nga. Le kumata be idi nga tasolo masngana ye yeingi urata dook mata ben Kirisi nga, ngan idi lapau Maro ole iyitmak ede le ilo ete, inbe ole ikau idi le lo taye Kirisi tayepe nunngana lono nen a tala.

Pang Dama Ni Ngan Maro Ole Ikau Idi A Lo Tayepe Nunngana Lono

¹⁸Au i lok kaua urata mai san nen, be masngana yo nookoot tasolo ye yepongo kiidi nga, ngan so sokorai, yesoo yepongo dook mata yo be takauu ye kene yo Maro ikau idi a lo tayepe nunngana lono ye i, in ole illos moonoo tina nga. ¹⁹Le kakamata, so le imot yo Maro itar ye lang le tana i nga, ngan titar matadi inbe tinam be le pang dama ni ngan Maro ipapos di sema tooltool yo di ngan natunu moolmool ngan le pombe mallangana. ²⁰Ngan so tina yo Maro itar nga, ngan ya iyei di le o ke be tiyei soo so le imot yo Maro lono panga, ngan tiap. Inbe di ngan lodi be tiyepe ye dada dook tiap nen tiap, bong Maro la iyei di a tiyepe nen i, yesoo Maro ya taunu in lono be iyei di nen, a be nen ngan titar matadi inbe tinam so dook mata yo Maro lono be iyei pang

di nga. ²¹Ngan so tina yo tinam ngan nen, be Maro ilon di a igiri dada dook tiap yo ipau di a be igarung di le timmata a tiwi nga, inbe ikap di a iyei di le tiyepe dook mata ye Maro nunngana dawa ben di natunu nga. ²²Yesoo, lod galanga nen, so tina le imot yo Maro itar di nga, ngan tisolo masngana mai a titang titang le se nookoot nga. Le di ngan tikanamaia masngana dawa ben garup kapon massingi a be ipasui nga. ²³Ngan nen leu tiap, bong idi taudu nga lapau, tayetaia masngana a lod tang lapau. Moolmool, idi sema tooltool yo takaua Maro Amunu Silene a iyei ben tarkilanga paidi ye soo so yo be Maro ikap paidi, ngan lod massingi a tatang, inbe titar matada a tanam be Maro ikau idi kan a tayei di natunu moolmool nga, inbe ipamulidi ye dada dook tiap yo be igarung tiniidi le tammata a tawi nga. ²⁴Ngan idi nga Maro ikau idi a ipamulidi ye so dook tiap yo be igarungidi, in oo, bong urata ki tani in itar kanono le imot tiao. Ngan la le idi nga tatar matada inbe tanam ye so dook mata kapala mulu yo takamata tiao nga. Ngan kumata be so dook mata yo tatar matada ye inbe tanamu, in pombe koot nga, ngan ke be tatar matada a tanamu mulu tiap, yesoo tool yo ikap so koot i, in ole yelei be itar matana a inam go nga? ²⁵Ngan tina tatar matada inbe tanam ye so dook mata yo takap tiao nga, ngan la tayepe le lodo pusbe dook mata, inbe tapas le tanam leu.

²⁶Ngan gaongo leu, idi nga ye kene yo taukada gurada ye in nga, ngan Maro Amunu Silene ilonidi. Le kakamata, idi nga lod galanga ye dada dook mata yo be tapatarau a tawete betanga mallangana ye so yo lod massingi ye mai san be le takap, ngan tiap, bong Maro Amunu Silene la ipatarau pang Maro be ilonidi i. ²⁷Ngan Maro yo ikamata lodo i, in lon galanga ye soo so yo Amunu Silene be iyei paidi nga, yesoo Maro Amunu Silene in itoo Maro lono a ipatarau be ilon di tooltool yo ki nga.

²⁸Inbe lod galanga nen, di tooltool yo lodi pang Maro mai san nga, ngan Maro iyei so tina nga le imot a pompombe ye dada yo be dook mata pang di ye i. Ngan ya in iyei dada nen pang di tooltool tina yo lon tar be ipootoo di panga ya taunu nga. ²⁹Le moolmool, di ngan Maro lon galanga ye di mukot be ole titara lodi medana panga, inbe ya in lon tar be pang dama ni ngan ole iportak di le tiyei dada gaongo leu ben ke Natunu, a be nen ngan Natunu tani in iyei kase mumuanga pang di taini budanga mai i le imot. ³⁰Inbe di sema tooltool yo lon tar di be pang dama ni ngan ole tiyei ben ya di natunu nga, ngan ipootoo di panga ya taunu. Inbe di tooltool tina yo ipootoo di panga nga, ngan iyei di le tiyepe ben di tooltool noonoonoo ye matana. Inbe di tooltool tina yo iyei di le tiyepe ben tooltool noonoonoo nga, ngan ikaua yepongo dook mata pang di, inbe ole ikap di lo tiyepe nunngana lono.

**So Sa O Ke Be Igarungidi A Tayege Dada Yo Be
Maro Lono Paidi Ye Mai San I, In Tiap**

³¹Ngan nanga, ole tawete belel ye so tina yo Maro iyei paidi nga? Kumata be Maro ikata suanga yidi nga, ngan soo so be man igarungidi

i? So siap! ³²Ngan Maro lon rutaia ya taunu Natunu in a iparama tiap, bong itaru la di koi ki baedi a tirauu le imata, a be nen ngan ilonidi ye matenge ki. Le kumata be irutaia Natunu tiap nga, ngan ole yelei, irutai so kapala yo be ilonidi ye nga? Tiap yege! Bong ole lono dook mata a iyei dada dook mata paidi, inbe ikap loningi kapala yo dook mata, ngan paidi lapau. ³³Ngan la idi tooltool yo Maro ipootidi panga nga, ngan ole sei tool be ikodo dama ke Maro a ipaposidi ye dada dook tiap kiidi yo taye nga? Tool siap, yesoo Maro in la iyei idi le tayepe ben tooltool noonoodoo ye matana i. ³⁴Inbe sei tool be ole iwete ngan Maro iyemenai idi ye dada dook tiap kiidi yo taye nga? Tool siap, yesoo Yesu Kirisi imata ye noonoo kiidi oo, motong la Maro ipamaditi a imaur mulu nga. Le nookoot nga, ya lo iwur ye Maro baene oonoo, inbe ipatarau pang Maro be ilonidi. ³⁵Ngan soo so be iyei idi a be nen ngan ikodokala Kirisi lono yo paidi mai san i? So siap! Le nga yelei, be di tooltool tikap masngana paidi, too be tayepe ye lo modoko ye moonoo yo pombe pang yidi nga, too be di tooltool tigarungidi ye yo tatoo Kirisi nga, too be takana pitolo, too be tayolo pirara, too be tapuske so dook tiap yo be igarungidi nga, too be tirau idi ye pul ke patokongo, ngan ole yelei, ole so tina ngan ikodokala Kirisi lono yo paidi mai san i, too? O tiap yege! ³⁶Le dawa ben tina Rau ke Maro iwete nga,

“Am nga di tooltool kiong,

ngan la le ye ke kanakana ngan di koi kiong be tiraumatamatam le ikenen leu nga.

Di ngan lodi tar nen,

be am nga dawa ben di sipsip yo tikap di a be tiraumatamata di nga.”^m

³⁷Bong so tina le imot yo pombe pang yidi nga, ngan idi nga tadada podi a tallos di mai san ye Kirisi yo lono paidi mai san a ilonidi i. ³⁸Ngan yo awete nen nga, yesoo atara lok le imede nen, be matenge, too yepongo, too di bangabangana, too di so sadi, too so yo nookoot katai iken nga, too so yo pang dama ni ngan be pombe nga, too so kapala yo gurana kidi maimai mata nga, ³⁹too so yo ke ete nga, too so yo ke lopo nga, too so le imot yo Maro itar di nga, ngan sa o ke be ikodokala dada yo be Maro lono paidi mai san ye i, in tiap. Inbe ya in ipatnaii paidi be ya in lono paidi mai san ye soo so yo Tool Mai kiidi Yesu Kirisi iyeii paidi i.

**Maro Ipootoo Di Yuda Be Tiyei Ya Di Tooltool Ki,
Bong Di Ngan Tiwala Muridi Pang Kirisi**

9 ¹Au i ye Kirisi matana ngan awete betanga moolmool pang. Au i nga allungang tiap, le Maro Amunu Silene yo iyepe lok a iwetewete pau

^m 8:36 Rau ke Woungu 44:22

ye dada dook mata yo be atoo i, in ikata suanga yau be betanga kiau tina nga moolmool le imot. ²Ngan nanga, kanakana ngan au i lok modoko inbe lok massingi mai san ye di diek yo di Yuda nga. ³Inbe au i lok be le apuske dada dook mata sa yo be alon di rara kiau tina ye i. Le kumata be Maro ilonau tiap, bong itarau le ayepe kakdor ye Kirisi, a be nen ngan ilon di Yuda tina a titara lodi medana pang Kirisi nga, ngan dook mata. Au i lok be le iyei nen. ⁴Di ngan di Isrel yo sasa ke Yakop nga. Inbe Maro ikap di kan le tiyei ben ya di natunu, inbe ya in ipatnaia gurana mai ki pang di a tikamata nunngana yo iken ye di i. Inbe ipamede betanga pang di ye so dook mata alunu, inbe ikap ger ki pang di. Inbe Maro ipagalanga lodi ye dada yo be tisung panga ye bareme mai ke sungunu ye i, inbe ipamede betanga pang di be so dook mata tani in ole ipa ye rara kidi. ⁵Inbe sasa kidi la Apram iye Esaka inbe Yakop nga. Inbe Kirisi pombe ye rara kidi, le iyei tooltool dawa ben di. Ngan Kirisi ya taunu in Maro, le iyei kuto mai pang so nga le imot. Ngan la tayitmaka ene le ilo ete ke be di tooltool tipayiti a iken nen le taukan motingi. Moolmool.

⁶Nookoot katai nga di tooltool ke Yuda alunu la titara lodi medana pang Kirisi tiap nga, bong idi nga ke be tawete nen, be betanga ke Maro yo ipamede pang di i, in taukan kanono ngan tiap, yesoo di tooltool yo ke Isrel nga, ngan Maro ikamata di ben di le imot ngan di tooltool moolmool ke Isrel, ngan tiap. ⁷Inbe gaongo leu ye di tooltool yo tipa ye rara ke Apram nga. Di ngan, Maro ikamata di le imot ben di ngan sasa ke Apram, ngan tiap, bong di kapala leu la iwete be di ngan Apram di natunu yo moolmool nga. Le dawa ben muku ngan Maro iwete pang Apram nen, “Ole Esaka di sasa ki, ngan di leu la be akinkat di ben di sasa kiong nga.”ⁿ ⁸Ngan nanga, di sasa ke Apram yo tipasui di ye dada ke kerenge nga, ngan di le imot la be Maro iwete di ye ya taunu di natunu, ngan tiap. Bong di sasa ke Apram la pombe ye dada yo Maro ipamede betanga panga ye i, di ngan la Maro di natunu yo moolmool nga. ⁹Ngan dada tani yo Maro ipamede betanga panga ye i, in naii. Iyei ne, “Kumata be talo ye lal yo ataru a iken koot in nga, ngan ole amulu a asi, ngan rimam Sera ole ipasuii natunu tamoto.”^o

¹⁰Inbe dada ataleu nain tiap, bong matamim too ye dada yo iyeii pang Rebeka yo ipasui di natunu tamoto bokoboko pang sasa kiidi yo Esaka in lapau nga. ¹¹⁻¹²Ngan ye kene yo ipasui di natunu bokoboko tina ngan tiao nga, ngan Maro iwete pang Rebeka ye di nen, “Natum yo mumuanga i, in ole iyei urata pang natum yo kimurungu i.”^p Le kakamata, ye kene tani ngan di natunu ru tina tisi tana tiao, le tiyei touo dada sa yo dook mata too dook tiap, ngan siap. Bong tina Maro iwete nen ye di nga, ngan be nen a ipatnaii be ya in ipootoo kase atu ye urata ki yo iyei, nga tiap, bong

ⁿ 9:7 Pudu 21:12 ^o 9:9 Pudu 18:10, 14 ^p 9:11-12 Pudu 25:23

ipootoo kase atu ye ya taunu lono, inbe san in tiap. ¹³Le dawa ben tina Rau ke Maro iwete nga, “Au i lok pang Yakop mai san, bong Esau in lok panga tiap.”^q

¹⁴Le nga ole tawete belei? Ole tawete be Maro in iyei dada yo noonoonoo tiap nga, too? Tiap yege! ¹⁵Ngan nen, yesoo dawa ben Maro iwete pang Mose nga. Iyei ne,

“Au i be lok mulumulu ye tool atu nga, ngan ole lok mulumulu ye.

Inbe au i be alele lok ye tool atu a be ayei dada dook mata panga nga, ngan ole alele lok ye a ayei dada dook mata panga.”^r

¹⁶Ngan nen le ye kene yo be Maro ipootoo tool ye in nga, ngan ikamata tool lono a itoo, too ikamata ye urata yo iyei nga, ngan la le ipootoo ye, nga tiap. Bong Maro ya taunu lon mulumulu ye ngan la le ipootoo panga nga. ¹⁷Ngan dawa ben betanga atu yo iken ye Rau ke Maro, in iwetewete ye Pero nga. Iyei ne, “Au i atarong le kuyei tool mai a matam kala di tooltool. Ngan ayei nen, a be nen ngan so yo ayei yong nga, ngan ole di tooltool tikamata mallangana nen, au i gurana kiau mai san. Inbe nen, a be nen ngan tigasagasa ek a ingaua tana mai i le imot.”^s ¹⁸Ngan la lod galanga nen, Maro in ole lon mulumulu ye sei tool yo lono be lon mulumulu ye i. Inbe kumata le Maro lono be iyeie tool sa a kuton mede mata nga, ngan ole iyeii le kuton mede mata.

Maro Iyei Soo So Yo Lon Kaua Urata Ye Be Ole Iyei Nga

¹⁹Bong lok tar be ang tina ngan atu ole iwete pau nen, “Ai, kumata be Maro iyei nen nga, ngan nga yelei a katen malmal paidi ye dada dook tiap kiidi nga? Yesoo, dada yo Maro lon tar be tool itoo nga, ngan sei tool iyei so le itoo lono tiap i? Tool siap, too?” ²⁰Bong atorong nen, ong in tool belei, inbe ong in soo tool a be kuwete gogo betanga pang Maro nga? Bor kanaka yo tikaata ye tana i, in ke be iwete pang tool yo ikarata in nen, “Nga yelei a le kukaratau nen nga?” ngan tiap yege. ²¹Ngan kene yo tool ke karatanga bor be ikarata bor ye in nga, ngan yelei, ke be ikap tana inbe itoo ya taunu lono a ikarata bor yo lono be ikarata i, in tiap, too? Tiap! Ya in ole ikap tana yo iken gaongo nga, inbe itoo ya taunu lono a ikarata bor atu in pang urata dook mata yo be di tooltool lodi ponana ye nga, inbe san in pang urata yo kapala nga.

²²Ngan gaongo leu, Maro in iyei dada gaongo nen. Ngan ya in lono be ipatnaia kate malmal ki pang di tooltool yo tiyei noonoo nga, inbe ipatnaili di tooltool tikamata ben ya in gurana ki mai san ke be iyemenai di ye nga. Bong Maro itoko too katene le katen malmal tarai pang di tooltool yo tipasa katene, ngan tiap. Di ngan dawa ben bor yo ikarata a inam be ipas le igarungu leu i. ²³Ngan Maro ye yo katen

^q 9:13 Malaka 1:2-3 ^r 9:15 Pamulenge 33:19 ^s 9:17 Pamulenge 9:16

malmal tarai tiap nga, ngan be nen a ipatnaii ben ya in ole iyei dada dook mata kaiye pang di tooltool yo lon mulumulu ye di nga. Moolmool, ya in lono be tikamata nen; ole iyei dada yo dook mata ngan pang di, inbe ole ikap di lo tiyepe dook mata ye nunngana lono. Le di tooltool tina, ngan di ngan dawa ben bor yo ikarata a inam be iyei urata dook mata ye i. ²⁴Inbe idi tooltool yo ipootidi panga nga, ngan ben bor tina yo ikarata be iyei urata dook mata ye di nga. Ngan iyei dada nen pang di tooltool ke Yuda leu tiap, bong pang di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap, ngan lapau. ²⁵Ngan ben tina betanga ke Osea yo iwodo a iken ye Rau ke Maro nga. Ngan iwete nen,

“Di sema tooltool yo muku ngan tiyei di tooltool kiau tiap nga, ngan nookoot nga ole akiu di ye di tooltool kiau.

Inbe di sema tooltool yo muku ngan lok pang di mai san tiap nga, ngan ole awete be di ngan lok pang di mai san.”^t

²⁶Inbe Osea iwete mulu nen,

“Di tooltool ke soo malala yo Maro iwete pang di nen, ‘Ang ngan di tooltool kiau tiap nga,’

ngan di tooltool ole tiwete ye di nen, ‘Maro tani yo iyepe matana rerene nen le taukan matenge in natunu la di nga.’”^u

²⁷E Esai, in koonoo le kalngana mai a iwetewete ye di tooltool ke Isrel nen,

“Moolmool, di tooltool ke Isrel ngan kinkatingi kidi ben ululu ke tiek nga,

bong di tooltool kidi alunu tiap la be Maro ikap di a ipamulu di ye so dook tiap yo be igarungu di i.

²⁸Yesoo, Tool Mai ole itoo betanga ki yo iweta i, a iyemenai di tooltool ke tana i le lo imot palbe leu.”^v

²⁹Le dawa ben tina muku ngan Esai iwete nga. Iyei ne,

“Kumata le Tool Mai yo gurana ki mai san le illos gurana ke so nga le imot i,

in lono dook mata be sasa kiidi sa tiyepe tiap nga,

ngan matin idi nga tallede le imot dawa ben di tooltool ke Sodom le Gomora nga.”^w

Di Yuda Titara Lodi Medana Pang Bingi Dook Mata Tiap

³⁰Le nga ole tawete belei? Ole tawete nen, di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga, ngan tikapye be titoo dada dook mata yo be Maro iwete di ye tooltool noonoonoo, nga tiap, bong ngan le Maro iwete di ye tooltool noonoonoo ye lodi medana yo titaru panga i. ³¹E di Yuda tina ngan tikapye be titoo ger ke Maro a be nen ngan Maro iwete di ye

^t 9:25 Osea 2:23 ^u 9:26 Osea 1:10 ^v 9:28 Esai 10:22-23 ^w 9:29 Esai 1:9

tooltool noonoonoo, bong ngan le tiap. ³²Nga yelei a iwete di ye tooltool noonoonoo tiap nga? Yesoo, di ngan tikapye be tiyei tooltool noonoonoo ye dada ke tarungu lodi medana tiap, bong ye urata kidi tapdi yo tiyei nga. Atoo, di ngan dawa ben di tooltool yo kedi saurai ye pat a timol nga.

³³Le dawa ben tina Rau ke Maro iwete nga,

“Kapalongo, au i ape pat atu la iken Saion^x ni.

Ya in dawa ben pat yo di tooltool kedi isaurai ye a timol,

inbe dawa ben pat yo di tooltool titut kedi ye a timol du tana i.

Bong kumata be tool sa itara lono medana ye nga,

ngan ya in o ke be moomoonoo tiap.”^y

Paulu Lono Mai San Be Maro Ipamulu Di Tooltool Ki Yo Isrel Nga

10 ¹Ang di diek nga, au i so yo lok panga mai san i, in nen, be Maro ikap di tooltool kiau ke Isrel a ipamulu di ye so dook tiap yo be igarung di i. Ngan la le kanakana ngan apatarau pang Maro be ikap di a ipamulu di nga. ²Ngan au i lok galanga ye di, le awete betanga moolmool pang nen, di ngan lodi mai san be tiye Maro tigauagaua dook mata, bong lodi galanga ye dada yo be tiyei a be nen ngan Maro lon ponana ye di, ngan tiap. ³Di ngan lodi galanga ye dada yo be Maro ilon di a be tiyei tooltool noonoonoo ye matana, in tiap. Bong tikapye be titoo dada kidi tapdi leu, nen le lodi be tiraua pang dada dook mata yo be Maro iwete di tooltool be di ngan noonoodi ye i, in tiap. ⁴Bong dada yo ke toongoo ger i, in imot, yesoo Kirisi isi tana i oo. Le nookoot nga, di sema tooltool le imot yo titara lodi medana ye soo so yo iyei pang di in nga, ngan Maro ole iwete di ye tooltool noonoonoo ye lo medana kidi yo titaru panga i.

Maro Ipamulu Di Tooltool Yo Titara Lodi Medana Be Yesu Kirisi In Tool Mai Nga

⁵Ngan Mose iwodo betanga a ipagalanga dada yo be tool itoo ger a be nen ngan iyei tool noonoonoo ye Maro matana nga. Le iwete nen, “Tool be itoo ger ke Maro nga, ngan kanakana ngan ole itoo betanga ki le imot, ngan la be ikaua yepongo dook mata yo taukan motingi in nga.”^z ⁶⁻⁷Bong di sema tooltool yo Maro iwete di ye tooltool noonoonoo yesoo titara lodi medana pang Kirisi nga, ngan ke be tiwete pang di tooltool ben Mose iwete, nga lapau. Ngan ya in iwete nen, “Kin lom wetewete nen, ‘Ai, nga ole sei tool be ilo ete ye malala ke Maro i?’ too, ‘Nga ole sei tool be idu lopo ye ni kidi matenge i?’”^a (Ngan betanga tina ngan lono ki nen: Be tool sa ilo ete inbe iwete pang Kirisi a isi tana, too be tool sa idu lopo inbe iwete pang Kirisi a ipa ye ni kidi matenge a ise. Bong nen tiap, yesoo

^x 9:33 Kawal Saion in la malala mai Yerusalem in iken ye i. ^y 9:33 Esai 8:14; 28:16

^z 10:5 Urata ke Paroranga So 18:5 ^a 10:6-7 Ger 30:12-13

Kirisi tani in isi tana oo, inbe ya in Maro ipamaditi ye ni ke matenge a ise oo.) ⁸Ngan nen le di tooltool yo titara lodi medana pang Kirisi ngan ole tiwete belel? Ole tiwete dawa ben Mose iwete nga. Iyei ne, “Betanga ke Maro in iken potai yang. Moolmool, ya in iken ye lomim inbe ipas a isi diki ye koomim.”^b Ngan betanga tani yo iken ye di koot i, in la betanga yo amweteweta pang di tooltool be titara lodi medana pang Kirisi ye i. ⁹Ngan betanga tina yo amwetewete pang di tooltool ye in naii; kumata be ong in kuwete mallangana la di tooltool matadi be Yesu in Tool Mai, inbe kutara lom medana be Maro ipamaditi ye ni kidi matenge nga, ngan Maro ole ikau ong a ipamulong ye so dook tiap yo be igarungong i. ¹⁰Ngan nen, yesoo kumata le tool itara lono medana be Kirisi imata motong Maro ipamaditi nga, ngan Maro ole iweta ye tool noonoonoo. Inbe kumata be iwete mallangana la di tooltool matadi be Yesu in Tool Mai nga, ngan ya in Maro ole ikauu a ipamule ye so dook tiap yo be igarungu i. ¹¹Le ben tina Rau ke Maro iwete nga, “Sei tool be itara lono medana panga nga, ngan o ke be moomoonoo tiap.”^c ¹²Ngan la di Yuda inbe di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga, ngan dada dook mata gaongo leu la Maro iyei pang di nga. Nen le di tooltool le imot yo titara lodi medana panga nga, ngan Tool Mai kidi ataleu. Inbe ya in Tool Mai tani yo iyei urata dook mata alunu san pang di tooltool yo titoru be ilon di nga. ¹³Ngan ben tina Rau ke Maro iwete nga, “Di sema tooltool le imot yo titoro Tool Mai be ilon di nga, ngan ole ikap di a ipamulu di ye so dook tiap yo be igarung di i.”^d

¹⁴Bong kumata be di Yuda titara lodi medana pang Kirisi tiap nga, ngan ole tiyei belel be titoru a ilon di nga? Inbe kumata be tilongo betanga ki tiap nga, ngan ole tiyei belel be titara lodi medana panga nga? Inbe kumata be tool sa iwetewete bingi dook mata ke Kirisi pang di tiap nga, ngan ole tiyei belel be tilonga nga? ¹⁵Inbe kumata be tiyaware di tooltool sa be la tiwetewete bingi dook mata ke Kirisi pang di tiap nga, ngan ole di tooltool tina nga tiyei belel be la tiweteweta nga? Ngan Rau ke Maro iwete nen, “Di tooltool lodi ponana mai san ye di tooltool yo tikaua bingi dook mata be man tiweta nga.”^e

¹⁶Bong di tooltool ke Isrel le imot la titar talngadi a be tilongo bingi dook mata, ngan tiap. Ngan ben tina Esai iwete nga, “Tool Mai, ole sei tool be itara lono medana ye betanga kiong yo amweta i?”^f ¹⁷Ngan nanga, betanga yo amlonga i, in ipamadit lomam le amtara lomam medana pang Kirisi. Inbe betanga tani, in la bingi dook mata yo ke Kirisi i. ¹⁸Bong nga be ator: Di tooltool ke Isrel nga tilongo bingi dook mata lapau, too tiap? Moodoom, di ngan tilonga oo. Le ben tina Dawiti iwodo betanga lo ye Rau ke Maro a iwete nga,

^b 10:8 Ger 30:14 ^c 10:11 Esai 28:16 ^d 10:13 Yoel 2:32 ^e 10:15 Esai 52:7

^f 10:16 Esai 53:1

“Betanga ke Maro i, in di tooltool tiweta, le ila ye di tooltool nga le imot ke tana i,
inbe betanga kidi tina, ngan ila le la itaua motingi ke tana mai i le imot.”^g

¹⁹Oo, nga be ator mulu: Di tooltool ke Isrel nga lodi galanga ye betanga ke Maro lapau, too tiap? Moodoom, di ngan lodi galanga ye, yesoo di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga, ngan lodi galanga ye, le moolmool, di Yuda lodi galanga ye lapau. Ngan Mose in tool tani yo kulkulunu ngan iwete betanga i. Iyei ne,

“Di tooltool yo kakamata di ben so sokorai inbe taukadi lo galanga nga, ngan ole ayei dada dook mata pang di.

Ngan dada tani yo be ayei pang di i, in ole iyei ang le matamim gorengana ye so kidi a lomim dook tiap pang di.”^h

²⁰Inbe Maro koonoo yo Esai in iwodo betanga mallangana yo Maro iwete panga, ngan lapau. Iyei ne,

“Au i, di tooltool yo muku ngan matadi sarai au tiap nga, ngan ole tipuske au.

Inbe di tooltool yo titor yau tiap nga, ngan ole apatnai au tauk pang di.”ⁱ

²¹Bong di tooltool ke Isrel ngan Esai iwodo betanga ye di nen,

“Au i ye ke kanakana nga, ngan ayitmaka baik be akiu di tooltool kiau a timan pang yau,

bong di ngan tooltool ke sak noonongoo le lodi dook mata be tilongo betanga kiau tiap.”^j

Di Yuda Kapala Leu La Tiyei Di Tooltool Ke Maro Nga

11 ¹Le nga be ator nen: Nga yelei, Maro in iwala murini pang di Yuda yo tooltool ki nga, too? Tiap yege! Kakamata, au tauk i tooltool ke Isrel, inbe au i sasa ke Apram, inbe au i apa ye rara yo ke Bensamen i. ²Ngan Maro iwala murini pang di tooltool ki yo mukot yege ni ngan ipootoo di panga nga, ngan tiap. Nga yelei, o lomim kalli ye so yo Rau ke Maro iwete ye nga, too? Ngan Maro koonoo yo Ilia, in iwete gogo betanga pang Maro ye di tooltool ke Isrel nen, ³“Tool Mai, di tooltool ke Yuda nga tiraumatamata di tooltool yo tikaua koom nga, inbe tisaua kookoowoo ke paroranga so pong nga lapau. Le nookoot nga au taleu la ayepe i, bong nga tikapye be tiraumatau lapau.”^k ⁴Ngan le Maro iraua betanga ki bele? Iyei ne, “Au tauk i, di tooltool kiau tau limi be ru la tigun turudi a tisung pang kai padodo yo Bal, in tiap nga. Ngan di la matak kala di a tiyepe nga.”^l ⁵Nen le gaongo leu, nookoot katai nga lapau di Yuda

^g 10:18 Rau ke Woungu 19:4 ^h 10:19 Ger 32:21 ⁱ 10:20 Esai 65:1 ^j 10:21 Esai 65:2

^k 11:3 Rau Yo Kidi Kuto Maimai I, In Atu Ki 19:10, 14 ^l 11:4 Rau Yo Kidi Kuto Maimai I, In Atu Ki 19:18

kapala leu la tiyepe a tiyei ben di tooltool ke Maro nga. Ngan di ngan Maro lono pang di a iyei dada dook mata pang di, inbe ipootoo di panga ya taunu. ⁶Ngan tiyei urata dook mata sa ngan la le Maro ipootoo di panga nga, ngan tiap. Bong itoo ya taunu lono yo pang di mai san i, in a iyei dada dook mata pang di, ngan la le ipootoo di panga nga. Ngan kumata be moolmool, Maro ipootoo di yesoo di ngan tiyei urata dook mata nga, ngan o ipootoo di ye yo lono pang di a be iyei dada mata pang di, ngan tiap.

⁷Le ole tawete belei? So yo di tooltool ke Yuda lodi panga mai san a tikapye be tikauu i, in di le imot tikauu tiap, bong di tooltool kapala leu yo Maro ipootoo di panga, ngan di leu la tikauu nga. Bong di tooltool budanga mai ke Yuda ngan Maro iyei di le kutodi imede mata le ke be tikauu tiap. ⁸Le dawa ben tina Rau ke Maro iwete nga,

“Di ngan, Maro iyei di le tiyepe dawa ben tool iken mata le iken kalli nga.

Ngan nen le se nookoot katai nga, ngan matadi nga ke be tikamata so ye tiap,

inbe talngadi nga ke be tilongo betanga ye tiap lapau.”^m

⁹Inbe dada tina yo Maro iyei pang di Isrel tina nga, ngan dawa ben Dawiti ipatarau pang Maro be iyei pang di koi ki nga. Iyei ne,

“Tool Mai, au i lok be ole kuyeie kookoowoo yo kaningi kidi iken ye i,

in le iyei ben pit a kedi saurai ye.

Inbe kuyeie so dook mata yo kidi i, in le iyei ben tana gumono a timol ye.

Ngan ye dada tani in ole tikaua urata dook tiap kidi kootoonoo.

¹⁰Inbe au i lok be ole kuyeie di le matadi lono isottodo a be nen ngan tikamata ni mulu tiap.

Inbe kupaloko urata moonoo ilo podi, a be nen ngan kaddedi imaloi le iken nen le ipa so.”ⁿ

¹¹Nga be ator mulu nen: Di tooltool ke Yuda yo kedi saurai a timol nga, ole yelei, o ke be Maro ipamulu di tiap, too? Tiap yege! Ngan nen, yesoo ye dada dook tiap kidi ke noonoo yo tiyei nga, ngan la Maro ikap di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap ngan a ipamulu di ye so dook tiap yo be igarung di in nga. Ngan Maro iyei nen, a be di Yuda tikamata ngan matadi gorengana ye dada dook mata yo iyei pang di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga. ¹²Le kakamata, di Yuda tiyei dada dook tiap ke noonoo, ngan la Maro iyei dada dook mata pang di tooltool kapala yo ke tana mai i le imot nga. Inbe ye kene yo di Yuda tiyege dada dook mata ke Maro ye in nga, ngan le iyei dada dook mata pang di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga. Le kumata be iyei dook mata pang di tooltool

^m 11:8 Ger 29:4; Esai 29:10 ⁿ 11:10 Rau ke Woungu 69:22-23

kapala ye kene yo di Yuda tiyei dada dook tiap panga nga, ngan ole yelei kumata be di Yuda le imot tiyei dada dook mata inbe tiportak lodi a timan pang ye nga? Kumata be nen nga, ngan ole lon ponana ye di a iyei dada dook mata pang di tooltool le illos tina yo iyei pang di muku nga.

Maro Ikap Di Tooltool Kapala A Ipamulu Di Lapau

¹³ Au i nga be aseke betanga kiau inbe awete pang ang di tooltool yo kapa ye rara kidi Yuda tiap nga. Ngan nen, au i Maro ipootau be ayei aposol pang di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga. Inbe au i lok ponana mai san ye urata yo Maro ikauu pau be la awetewete bingi dook mata ke Kirisi nga. ¹⁴ Inbe urata yo ayeii i, in au i nga asere dada nangai yo dook mata ke be ayei di tooltool yo rara kiau au tauk nga le matadi gorengana ye so dook mata yo Maro iyeii pang di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga. Ngan au i akapye be ayei nen nga, ngan be nen a Maro ole ikap di sa a ipamulu di. ¹⁵ Yesoo ye kene yo Maro iwala murini pang di Yuda kapala ye in nga, ngan la le ila a la iyei di tooltool kapala yo ke tana mai i le imot nga, a be man tiye tigauagaua nga. Nen le lomim tar be ole iyei belei ye kene yo be iyei di Yuda a man tiye tigauagaua mulu ye in nga? Ngan ya in ole iyei di le tiyepe dawa ben tool yo imadit ye ni ke matenge a iyepe matana rerene mulu i. ¹⁶ Le matamim too ye momo kidi Yuda. Di ngan be tika rata porong dukumu nga, ngan tikap pattu a tiyei paroranga pang Maro ye muku ngan, a be nen ngan iyei tarkilanga ben porong le imot ngan ke Maro. Inbe gaongo leu, kumata be kai tamana ikap ramini pang Maro nga, ngan kai baene le imot ngan ke Maro lapau.^o

¹⁷ Ngan di Yuda nga dawa ben kai olip moolmool yo isup kumu lono i, inbe ang di tooltool yo kapa ye rara kidi Yuda tiap nga, ngan dawa ben kai olip gok yo ikodo kumu gigini ke diki i. Le nookoot nga, ngan ben kumu tamana igoromkat olip yo moolmool i, in baene kapala du tana, inbe la ikap olip gok tani yo ikodo ke diki in baene man ipakere lo ye olip tani yo ikodo kumu lono i, in a ikol baene tina yo igoromkat nga. Le ang kaye di baene yo iken nga, ngan kakap so dook mata ye ran ki yo ipa ye kai ramini a ise nga. ¹⁸ Bong ang di tooltool yo ben kai olip gok baene nga, ngan kin kawete a koomim maimai pang di Yuda yo Maro igoromkat di a tidu tana, ngan be. Bong be koom payitang nga, ngan lomim tut nen, ang ngan la kapamede kai ramini nga tiap, bong kai ramini la ipamedang i. ¹⁹ Nen le ang ngan ole kawete nen, “Kai baene yo Maro igoromkat a ikatte di nga, ngan be nen a ikau am a ipakeram amlo ye nedi.” ²⁰ Moolmool, di ngan ye yo Maro igoromkat di nga, yesoo titara lodi

^o 11:16 Ngan betanga yo iwete ye porong le kai nga, ngan inanpootoo di maimai kidi Yuda yo muku nga. Di ngan ke Maro, le di sasa kidi tina ngan ke Maro lapau.

medana pang Kirisi tiap. Bong ang ngan kakodo le kamede dook mata ye lomim medana yo kataru pang Kirisi i. Ngan nanga, kin ang tapmim kayitmakang le kalo ete be, bong katattadaia tool tani yo igoromkat kai baene kapala i. ²¹Yesoo, Maro in ipatau di kai baene yo moolmool ngan a iken ye nedi tiap, le ang ngan o ke be ipatau ang tiap lapau.

²²Nen le kakamatang dook leu! Maro in lono pang di tooltool a iyei dada dook mata pang di, inbe katen malmal a iyei dada dook tiap pang di tooltool lapau. Ngan ya in katen malmal pang di Yuda yo tiyege dada dook mata ki nga, bong ang di tooltool yo kapa ye rara kidi Yuda tiap nga, ngan ya in lono pang a iyei dada dook mata pang. Le kaparama lomim medana yo kataru panga i, a be nen ngan iyei dada dook mata pang le ikenen leu. Ole nen ngan isaputang a kakoo lapau. ²³Inbe di Yuda tina, ngan kumata le be tiportak a titara lodi medana pang Kirisi nga, ngan Maro ole ikap di a ipakere di lo ye nedi mulu. Yesoo, Maro in gurana ki ke be ikap di a ipakere di tilo ye nedi mulu. ²⁴Yesoo, ang di tooltool yo kapa ye rara kidi Yuda tiap nga, ngan dawa ben kai olip gok yo ikodo kumu gigini ke diki, in baene. Ngan kumu tamana tani in ikau ang la ipakerang lo ye olip moolmool yo ikodo kumu lono i. Ngan tina ikau ang a ipakerang lo ye kai olip yo san in nga, ngan o ke be ikap di Yuda a ipakere di lo ye nedi mulu lapau. Ngan urata tani in ke be imoo panga tiap.

Maro Ole Ikap Di Yuda A Ipamulu Di Lapau

²⁵Ang di diek nga, kin lomim sarere ye betanga ke Maro yo muku ngan iken sollono nga be, inbe kin lomim tar be ang ngan dook mata le kallos di Yuda, ngan be lapau. Ngan di tooltool ke Isrel tina ngan Maro iyei di a kutodi mede mata le ke be lodi galanga ye betanga ke Maro tiap. Inbe di ngan ole tiyepe nen le lo di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap ngan titara lodi medana pang Kirisi a kinkatingi kidi ole lo iye kinkatingi yo Maro lono dook mata ye i. ²⁶Lo ngan be Maro ole ikap di Isrel le imot a ipamulu di ye so dook tiap yo be igarung di i. Le dawa ben betanga yo Esai iwodo a iken ye Rau ke Maro nga, ngan iwete nen,

“Tool yo be ikap di tooltool a ipamulu di ye so dook yo be igarung di i, in ole ipa ke Saion.

Ya in ole iyei di sasa ke Yakop ngan le tiwala muridi pang Maro mulu tiap.

²⁷Le i betanga medana yo apamede pang di, in naii:

Ole agiri noonoo kidi yo tiyei nga le imot.”^p

²⁸Ngan tina di ngan tiwala muridi pang bingi dook mata nga, le Maro ikamata di ben koi ki, ngan la le iyei dada dook mata pang ang

di tooltool kapala nga. Bong tina Maro ipootoo di Yuda panga ya taunu nga, le ya in lono pang di go, yesoo ipamede betanga pang di sasa kidi yo kulkulunu nga. ²⁹Ngan nen, yesoo kumata be Maro ipootoo di tooltool panga ya taunu koot nga, ngan ke be iportak mulu tiap. Inbe kumata le iwete be iyei dada dook mata sa pang di koot nga, ngan ke be ilele lono ye mulu tiap. ³⁰Muku ngan, ang di tooltool yo kapa ye rara kidi Yuda tiap nga, ngan kasak noonongoo a katoos dada dook mata yo ke Maro nga tiap. Bong ye kene yo di Yuda tisak noonongoo a tiyege dada dook mata ke Maro nga, ngan la le Maro ikoo ye di a mala ilele lono yang a iyei dada dook mata pang nga. Le di ngan tipamaditi dada yo be Maro ilonang ye i. Ngan gaongo leu, ³¹ang ngan kapamaditi dada yo be Maro ilon di Yuda ye i. Ngan nookoot nga di Yuda yo tisak noonongoo a tiyege dada dook mata ke Maro nga, ngan be nen a dada tina yo iyei pang a ilele lono yang nga, ngan ye dada gaongo leu la be ole ilele lono ye di a iyei dada dook mata pang di ye lapau nga. ³²Ngan di tooltool le imot yo lodi be tisak noonongoo inbe titoo dada dook mata ke Maro tiap nga, ngan Maro ilele di tiap, bong imarra di a be nen ngan dada dook tiap kidi tina, ngan ipau di. Ngan iyei nen, a be nen ngan pang dama ni ngan ke be lon mulumulu ye di a ilon di le imot.

Paulu Iyitmaka Maro Ene

³³Lo galanga ke Maro i, in dook mata kaiye le dawa ben balingi mai! Inbe ya in lo galanga ki maiyoko kaiye, le illos lo galanga kidi tooltool nga le imot. Ngan nen le tool sa ke be lon galanga ye so yo Maro lon taru be iyeii, in tiap. Inbe tool sa ke be lon galanga ye dada tani yo Maro lon wetewete ye be ole itoo, in tiap lapau. ³⁴Ngan ben betanga yo iken ye Rau ke Maro ngan iwete nga,

“Sei tool lon galanga ye so yo Tool Mai lon kaua urata ye nga?

Inbe sei tool be ikap noonongoo panga i?”^q

³⁵“Inbe sei tool ikap so pang Maro,

lo ngan Maro irau ki a ikap so panga ye so ki tina, ngan kootoonoo i?”^r

³⁶Le lod galanga nen, so nga le imot ngan Maro la itar nga, le punu la ya in. Inbe nookoot nga, ya la matan kala di a ikenen i. Inbe ya in itar di a be nen ngan tiyeie ene le ilo ete. Le tayitmaka ene le ilo ete ke be di tooltool tipayiti ye le ikenen leu le taukan motingi. Moolmool.

Takau Idi Pang Maro Ben So Ke Paroranga Yo Maurene I

12 ¹Ngan la di diek nga, Maro lono paidi a iyei dada dook mata paidi oo, le nga be awete le kook mede ye betanga pang nen,

^q 11:34 Esai 40:13 ^r 11:35 Yop 41:11

be kakaua tinimim mai in le imot pang Maro a iyei dawa ben so ke paroranga yo imaurur go i. Ngan paroranga yo nen ngan la dook mata le taukan busunu ye matana, inbe ya in ole lon ponana ye nga. Le dada yo nen ngan la urata moolmool yo be kayei pang Maro nga. ²Inbe kin katoo dada dook tiap yo di tooltool ke tana i tiyei, nga be. Bong kamalum pang Maro a be nen ngan iportak lomim le lomim galanga ye dada paunu yo lono be katoo i. Ngan ye dada tani in ang ngan ke be lomim galanga ye so yo dook mata nga, inbe so yo Maro lon ponana ye nga, inbe lomim galanga ye dada nangai yo itoo ya taunu lono nga.

Dada Nangai Be Di Tooltool Yo Titara Lodi Medana Ngan Tiyepe Ye I

³Au i Maro lono pau a iyei dada dook mata pau, le ipootau be ayei aposol. Ngan la lok be awete pang ang tina ngan atu atu nen: Kin kumatong ben ong in kulo ete a kuwete be kullos di tooltool kapala, ngan be, bong kumatong dook ye dada kiong yo kuyei nga. Le kulkulunu ngan kumata lom medana yo kutaru pang Maro i, in ke be ilonong le kuyei urata maimai yo ke Maro nga ye, too tiap? Lo ngan be kuwete be ong in tool belei kooti. ⁴Ngan dawa ben idi atu atu nga tiniidi nga ataleu, bong soodoo ben baede le kede inbe soodoo kapala ngan alunu san. Ngan soodoo tina yo atu atu nga, ngan tiyei urata gaongo tiap. ⁵Gaongo leu, idi yo tatara lodo medana pang Kirisi nga, ngan tooltool alunu, bong tagaua le taye ben tool kanono ataleu. Inbe soonoo tina atu atu nga, ngan ke be tiyepe ki ki tiap, bong tigaua le atu, inbe tiparlon ye urata kidi. ⁶Ngan idi nga, Maro lono paidi a iyei dada dook mata paidi, inbe ikap urata matana ki ki paidi ye lo ponana ki. Ngan la kumata le tool atu be Maro ikaua urata atu panga ye lo ponana ki ke be ikaua Maro koonoo a iwetewete betanga ki pang di tooltool nga, ngan dook mata be iyeie urata ki tani in. Ngan nen le soo betanga yo Maro ikap panga be iwete nga, ngan ole iwete dawa ben tina yo itara lono medana ye nga. ⁷Inbe tool san in kumata be Maro ikaua urata panga ke be iyei urata be ilon di tooltool ye nga, ngan dook mata be iyeie urata ki tani in. Inbe tool san in kumata be Maro ikaua urata panga ke be ipatomonai di tooltool nga, ngan dook mata be iyeie urata ki tani in. ⁸Inbe kumata be tool san, in Maro ikaua urata panga ke be ipamede lodi a be tikodo le timede ye dada yo dook mata nga, ngan dook mata be iyeie urata ki tani in. Inbe kumata be tool san, in Maro ikaua urata panga ke be ipoto so ki a ikap pang di tooltool kapala yo taukadi so nga, ngan dook mata be iyeie urata ki tani in a ikap pang di le mai. Inbe kumata be tool san, in Maro ikaua urata panga ke be iyei tool kuto mai nga, ngan ikodo le imede be iyeie urata ki tani in moolmool. Inbe kumata be tool san, in Maro ikaua urata panga ke be lono pang di tooltool a ilon di nga, ngan dook mata be lon ponana inbe iyeie urata ki tani in.

Lodo Pang Di Diede Mai San Moolmool

⁹Ole lomim mai san pang di tooltool kapala ye dada yo moolmool, in leu. Inbe kakatte dada yo dook tiap nga le ipa so, bong kaparama dada yo dook mata ngan le imede yang. ¹⁰Inbe karaia lomim mai i le imot pang di diemim kapala a lomim pang di mai san dawa ben lomim pang di rara kiang mai san nga. Inbe kakamata di diemim ben di ngan edi maimai yang, inbe ang ngan emim isi lopo ye di. ¹¹Inbe kin tinimim booroomoo be, bong tinimim bese. Le ye kene yo be kayei urata ke Tool Mai ye in nga, ngan katara lomim mai i le imot ye inbe kayei le guramim. ¹²Inbe lomim ponana ye so yo katar matamim pang Maro a kanamu be ikauu pang i. Inbe kakodo le kamede dook mata ye moonoo yo pombe pang yang nga. Inbe kamot ye pataraungu be, bong kapatarau le ikenen leu. ¹³Inbe kalon di tooltool ke Maro yo timaka ye so nga, a kakap so kiang ngan sa pang di. Inbe di tooltool yo tipa lowo pang yang nga, ngan kakap di lo rumu kiang a matamim kala di.

¹⁴Inbe kumata le di tooltool kapala tikamatang ben katoo Kirisi le be tigarungang nga, ngan kayei urata dook mata pang di. Nen le kin kawete betanga dook tiap sa yo be kagarung di ye, ngan be, bong katoro Maro be iyei dada dook mata pang di. ¹⁵Inbe kumata le be di diemim lodi ponana nga, ngan kaye di lomim ponana. E kumata le be di diemim lodi modoko nga, ngan kaye di lomim modoko lapau. ¹⁶Inbe kaye di diemim kagauagaua dook mata a kayepe ye lo silene. Le kin koomim payitang a kayitmakang be, bong karautoo ang le du kaye di tooltool yo taukadi edi nga, ngan kayepe gaongo. Inbe kin katiki a lomim tar be ang ngan la tooltool ke lo galanga, ngan be.

¹⁷Inbe kumata be tool sa iyei dada dook tiap pang nga, ngan kin karau ki a kayei dada dook tiap panga lapau be. Bong ole kakawai dook ye soo so yo be kayei ngan dook mata ye di tooltool matadi nga. ¹⁸Inbe ang ngan kakapye be kaye di tooltool nga le imot kagauagaua dook mata, inbe kayepe ye lo silene. Le soo urata yo ke be kayei a nen ngan kaye di kagauagaua dook mata ye nga, ngan kayei. ¹⁹Ang di diek yo lok pang mai san nga, kumata be di tooltool sa tikap masngana pang nga, ngan kin karau kidi a kakap masngana pang di be. Bong katar manga pang Maro a be ipatnaia malmal ki pang di a iyemenai di. Yesoo, betanga ke Tool Mai yo tiwodo a iken ye Rau ke Maro ngan iwete nen, “Au i la gurana kiau ke be ayemenai di tooltool ye noonoo kidi yo tiyei nga. Inbe au i la be arau dada dook tiap kidi tina yo tiyei ngan kootoonoo i.”^s ²⁰Bong ngan ole kayei ben tina betanga yo tiwodo a iken ye Rau ke Maro nga. Ngan iwete nen,

^s 12:19 Ger 32:35

“Kumata be koi kiong pitola nga, ngan kop kaningi a kupakani ye;
inbe kumata le be moorooku nga, ngan kop ran panga a iyin.

Ngan kumata be kuyei dada dook mata nen panga nga,

ngan ole moomoonoo ye dada dook tiap ki yo iyei pong nga.”^t

²¹Ngan nen le kin kakawai yang dook, ole nen ngan dada dook tiap tina yo di tooltool tiyei nga ole iraautoo ang. Bong kumata be nen nga, ngan kayei dada yo dook mata nga, a be nen ngan ole iraautoo dada dook tiap yo tiyei nga.

Taraua Pang Di Kuto Maimai A Tayepe Parmadi

13 ¹Ang di tooltool nga le imot ole karaua pang di tooltool kuto maimai kiang a kayepe parmadi. Yesoo, di kuto maimai nga di tapdi be tiyei kuto maimai tiap, Maro la itar di be tiyei kuto maimai nga. Le di kuto maimai yo nookoot tiyepa nga, ngan Maro la itar di nga. ²Ngan nanga, sei tool yo lono be iyepe di kuto maimai parmadi tiap i, in iyepe la betanga yo Maro itar be di kuto maimai tiyei urata ye ngan parmana tiap lapau. Le di tooltool yo tiyei nen nga, ngan tiyolo pang di be tiyemenai di ye dada dook tiap kidi yo tiyei nga. ³Inbe di kuto maimai nga Maro itar di be tiyei di tooltool yo tiyei dada dook mata nga, a be nen ngan titattadai, ngan tiap, bong di tooltool yo tiyei dada dook tiap nga. Nen le ang tina nga sei lono be itattadai di kuto maimai tiap nga, ngan ole iyei dada yo dook mata ngan leu. Ngan kumata be iyei nen nga, ngan ole lodi ponana ye a tipayiti. ⁴Yesoo, di kuto maimai tina ngan kapraingi ke Maro. Inbe Maro itar di a be tilonang le kayepe dook mata. Bong kumata le be ang tina ngan sa be iyei dada dook tiap nga, ngan kin itattadai di, yesoo di ngan, Maro ikap sokorai gurana pang di tiap, bong be tiyemenai di ye. Ngan di ngan kapraingi ke Maro, le ye punu in la le tipatnaia kate malmal ke Maro pang di tooltool yo tiyei dada dook tiap nga be tiyemenai di ye i. ⁵Ngan la dook mata nen, ole karaua pang di kuto maimai a kayepe parmadi, yesoo di ngan ke be tiyemenai ang, inbe in dada dook mata tani yo lod wetewete paidi ye be tatoo lapau i. ⁶Le ye punu, in la kakap pat pang di tooltool kuto maimai, yesoo di ngan kapraingi ke Maro. Le ye pat tina yo kakap pang di nga, ngan la be kanakana ngan tiyei urata tina yo Maro itar di be tiyei nga. ⁷Le kakap soo so yo di kuto maimai tiwete be kakap pang di nga. Le kumata be tiwete ye kaungu pat nga, ngan kakap pat pang di be tiyei urata kidi ye. Inbe kumata be tiwete ye yeingi urata nga, ngan kayei urata yo be kalon di ye nga. Le di tooltool yo Maro itar di be katattadai di nga, ngan katattadai di. Inbe yo itar di le edi maimai nga, ngan karaua pang di.

Lodo Pang Di Diede Mai San, Yesoo Lal Ke Tool Mai Yo Be Isi Ye I, In Potai Oo

⁸Kin kayege bun kiang sila ikino le karau tiap, ngan be. Bong so ataleu yo be iyei ben bun pang a be iken nen i, in nen; be lomim pang di

^t 12:20 Burungu Dook Mata 25:21-22

diemim atu atu mai san. Ngan nen le sei tool yo lono pang di diene mai san i, in itoo ger le imot yo ke Maro nga. ⁹Ngan ger kapala yo Maro iwete ngan nen, “Kin kuyei bauk be,” inbe “Kin kuraumata di tooltool be,” inbe “Kin kupinoo be,” inbe “Kin matamim gorengana ye so kidi tooltool kapala be.”^u Bong ger yo iduk ger kapala nga le imot a igaua le ataleu, in nen: “Lom pang di diem mai san dawa ben yo ong taum lom pong mai san nga.”^v ¹⁰Kumata be lomim pang di diemim mai san nga, ngan ke be kuyei dada dook tiap sa pang di tiap. Ngan la sei tool yo lono pang di tooltool kapala mai san i, in itoo ger ke Maro dook mata le imot.

¹¹Ngan awete pang be kayei nen nga, yesoo ang ngan lomim galanga ye lal yo nookoot nga tayepe ye in oo. Le kamadit ye ni ke kenongo mata a matamim rere, yesoo lal yo Maro iwanga Kirisi be si ikau idi a ipamulidi ye so dook tiap yo be igarungidi i, in iman potai oo. Ngan kulkulunu yege ye kene yo tatara lodo medana pang Kirisi ye in nga, ngan lal tani in ben iman potai kasin, bong yo nookoot nga, lal tani in iman potai oo. ¹²Ngan bong i nga potai be imot, inbe ke nga be se pombe. Le tayege dada dook tiap yo ke todo lono nga, inbe tayeida dook mata yo ke kemai nga. Kumata be tayeida nen nga, ngan idi nga ole tapanat ye patokongo dawa ben tool ke patokongo yo isousou ye sousoung medana ke patokongo i. ¹³Le idi nga ole tayeida dada yo dook mata nga, dawa ben di tooltool yo tiyepe kemai ye ni galangana nga. Nen le kin tayin ran medana a kutodo moo ye be, inbe taye di diede tagaua be tayin ran medana a la tayeida dada dook tiap pang di tooltool kapala, ngan be. Inbe kin tayeida dada dook tiap ke bauk be, inbe tagarung tiniidi ye dada ben kidi gaunu yo tiyeida, ngan be. Inbe kin koodoo parkap a tapatoko be, inbe lodo dook tiap pang di tooltool ye so kidi, ngan be. ¹⁴Bong takaua Tool Mai Yesu Kirisi dawa ben takaua sousoung a tasousou ye nga. Ngan nen le kin lomim kaua urata ye dada dook tiap ke noonoo yo tiniidi iyolidi be la tayeida, ngan be.

Di Tooltool Yo Titara Lodi Medana Bong Tikodo Le Timede Tiap Nga

14 ¹Kumata le tool be itara lono medana pang Kirisi, bong ikodo le imede tiap nga, ngan kakauu lapau a kaye kagauagaua. Bong be nen nga, ngan kin kaye kaparsu ye betebetanga ye dada tani yo lon taru be dook too dook tiap, in be. ²Kakamata, tool atu in itara lono le imede pang Kirisi, nen le so le imot nga dook mata panga ke be ikan. E tool san yo itara lono medana, bong ikodo le imede tiap i, in itattadai nen, o Maro igunkala be ikan asara medana tiap, le ole ipas le ikan sokorai kaningi leu. ³Le tool yo so le imot ngan dook mata panga be ikan i, in ke be matan ru tool san yo ikan asara medana tiap i, in tiap. Inbe tool

^u 13:9 Pamulenge 20:13-15, 17; Ger 5:17-19, 21 ^v 13:9 Urata ke Paroranga So 19:18

yo ikan asara medana tiap i, in ke be lon wete be tool yo ikan so nga le imot in ikapsap ye noonoo le dook mata ngan ke be Maro iyemenaii ye, ngan tiap. Yesoo, tool yo nen i, in Maro lono dook mata panga a ikauu panga lapau. ⁴Ngan la ong i tool belei a be kuwete kapraingi ke tool san in iyei urata dook tiap nga? Ngan tool kuto mai ki leu la ole iwete be kapraingi ki in iyei urata dook mata, too iyei urata dook tiap i. Ngan nen le kapraingi yo ke Tool Mai i, in ole iweta be ya in iyei urata dook mata, yesoo Tool Mai ke be ipamede le ikodo le imede inbe iyei urata yo ki nga.

⁵Ngan gaongo leu, tool atu in ole lon wete be ke atu in maiyoko ye Maro matana le illos di ke kapala. E tool san in ole lon wete be ke tina nga le imot ngan gaongo leu. Ngan dook mata, bong di atu ole tikanamai di dook ye soo so yo lodi wetewete ye nga, ngan itoo Maro lono, too tiap. ⁶Le sei tool yo lon wete be ke atu in dook mata panga be isung ye i, in isung ye ke tani a be nen ngan Tool Mai lon ponana ye. Inbe sei tool be ikan asara medana i, in iyei nen a be nen ngan Tool Mai lon ponana ye, yesoo ya in iwete lo ponana ki pang Maro ye. Inbe sei tool yo ikan asara medana tiap i, in iyei nen a be nen ngan Tool Mai lon ponana ye lapau, le iwete lo ponana ki pang Maro ye. ⁷Ngan idi tina nga sa ke be iwete be yepongo ki yo ke tana i, in be nen a nen ngan iyepe a ya taunu iyei mai panga, ngan tiap. Inbe idi tina nga sa ke be iwete be matenge yo ki i, in be nen a nen ngan ya taunu iyei mai panga, ngan tiap lapau. ⁸Nen le kumata be tayepe matada rerene go nga, ngan be tayeie Tool Mai a lon ponana ye yepongo kiidi. Inbe kumata be tammata nga, ngan be tayeie Tool Mai a lon ponana ye matenge kiidi lapau. Ngan nanga, kumata be idi nga tayepe matada rerene go, too tammata, ngan idi nga ke Tool Mai leu.

⁹Yesoo, ye punu yo a le Kirisi imata motong imaur mulu ye i, in be nen a iyei Tool Mai pang di tooltool le imot yo timmata nga, inbe yo timaur nga. ¹⁰Ngan ong in soo tool a lom wete be em atu in tool ke yeingi noonoo le dook mata be Maro iyemenaii ye nga? Too, ong in soo tool a be matam ru di diem nga? Ngan idi le imot nga ole takodo dama ke Maro ye kookoowoo ki, inbe ikarata betanga kiidi. ¹¹Le dawa ben betanga yo tiwodo a iken ye Rau ke Maro nga,

“Au i Tool Mai yo ayepe nen le taukak motingi i.

Inbe awete betanga medana nen:

Di tooltool nga le imot ole tigun turudi ke dama kiau,

inbe di le imot ole tiwete nen, ‘Moolmool, ong in la Maro i.’”^w

¹²Le moolmool, ye kene tani in idi tina nga atu atu ole idi taudu tawetewetidi pang Maro ye dada kiidi yo tayeie nga.

¹³Ngan nanga, kin lod wetewete be dada yo ede san iyei, ngan dook tiap le dook mata be Maro iyemenaii ye, ngan dookoot. Bong dook mata

^w 14:11 Esai 45:23

ki ngan ole idi taudu lod mede be tayeida da yo ke be di diede titoo idi ye ngan tisaurai ye a timol, ngan be. ¹⁴Ngan au i atara lok medana pang Tool Mai Yesu Kirisi, inbe ya in ipagalanga lok le lok galanga moolmool nen: So le imot yo ke kaningi ngan sa yo dook tiap ke be takani tiap, ngan tiap. Bong kumata le tool atu lon tar be so in giri leu le dook tiap ke be ikani tiap nga, ngan kin ikawai ye dook leu, yesoo kumata le be ikana so tani in nga, ngan ya in ikapsap ye noonoo. ¹⁵Inbe ong in, kumata le kono so atu la em yo ikanen so nen tiap in matana nga, ngan ole kugarungu lono, le kutoo dada yo be lom panga mai san ye in mulu tiap. Le kin kuyeie em yo Kirisi imata ye koot i, in a be ilene ye so yo kon, nga be. ¹⁶Le kakamatang dook ye so yo lomim tar be ngan dook mata ke be kakan nga, ole nen ngan ang tapmim kayolo pang be di diemim tigarungang ye betanga. ¹⁷Ngan nanga, kumata be idi nga di tooltool yo Maro ipootoo di panga ya taunu be matan kala di nga, ngan ke be lod kaua urata mata ye dada ke kaningi le yinungu tiap, bong ole lod kaua urata ye dada yo be tayeida tooltool noonoo ye matana i. Inbe ole lod kaua urata ye dada yo be Amunu Silene ikaua lo silene ki paidi a iyei lodo a lod ponana ye i. ¹⁸Yesoo, sei tool be itoo dada dook mata nen a iyei urata pang Kirisi nga, ngan ya in Maro lon ponana ye, inbe di tooltool ole tipayiti ye dada ki yo iyei nga.

¹⁹Ngan nen le ole takapye be le tatoo dada dook mata yo be taye di diede tagauagaua dook mata ye i, inbe tapamadit di diede lodi a be tikodo le timede ye lodi medana yo titaru i. ²⁰Le kukawai dook leu, ole nen ngan so yo koni i, in ole igarungu urata yo Maro iyei pang em i. Moolmool, so ke kaningi nga sa yo be dook tiap, ngan tiap, bong kumata le kono so yo em in ke be ikani tiap le imol ye noonoo nga, ngan ong in kuyeida noonoo lapau. ²¹Ngan kumata le be kon asara medana, too kuyin ran medana yo wain i, too kuyeida so kapala mulu le be em atu imol ye noonoo nga, ngan dook mata be kin kuyeida nen mulu be.

²²Nen le so yo kutara lom medana be ngan dook mata too dook tiap nga, ngan koptutong dook le iken kataunu yong kuye Maro leu. Ngan tool yo lon galanga moolmool ben so yo iyei ngan dook mata nga, ngan ole Maro iyei dada dook mata panga le lon ponana ye, yesoo ya taunu lon wetewete ye ngan ke be igarungu ye so yo iyei, nga tiap. ²³Bong kumata be tool atu lon rru ye so yo ikan nga, ngan ya taunu igarungu, yesoo ya in itara lono medana be so ngan dook mata ke be ikan, nga tiap. Le so le imot yo itara lono medana be dook tiap bong iyei nga, ngan ya in ikapsap ye dada dook tiap ke noonoo.

Talaparai Yidi Leu Be, Bong Talon Di Diede

15 ¹Idi sema tooltool yo tatara lodo medana inbe takodo le tamede nga, ngan ke be talaparai yidi leu a lod ponana ngan tiap. Yesoo,

idi nga urata kiidi yo be tayeii i, in ke be talon di tooltool yo tikodo le timede ye lodi medana tiap nga, a be nen ngan talon di a tasolo moonoo kidi lapau. ²Ngan nen le idi atu atu nga ole tayeii dada dook mata yo be di diede kapala tikamata ngan lodi ponana ye i. Ngan ye dada tani, in ole talon di, inbe tapamede di ye lodi medana yo titaru i. ³Yesoo, idi nga be tatoo dada yo ben Kirisi itoo nga, ya in ilaparai ye ya taunu tiap. Le ben Rau ke Maro iwete nga, “Betanga dook tiap yo tiwete a tikapye be tipammoo ong ye nga, ngan tipaloko lo pok lapau.”^x ⁴Ngan betanga ke Maro yo muku ngan tiwodo a iken ye rau ki nga, ngan be nen a ipagalanga lodo ye dada yo dook mata nga. Ngan nen le ipatomonai idi ye dada yo be takodo le tutube a tasolo urata moonoo yo pombe pang yidi nga, inbe ipamedidi le lodo iken dook mata, a be nen ngan tatar matada a tanama Maro ye so dook mata yo be iyeii paidi i. ⁵Ngan Maro la ilonidi a be takodo le tutube inbe tasolo urata moonoo yo pombe pang yidi nga, inbe ya in la ipamedidi le lodo iken dook mata i, le apatarau panga nen be ole iyei ang le kagauagaua dook mata, inbe katoo dada dook mata tina yo ben Yesu Kirisi itoo nga. ⁶Ngan ole nen, a be nen ngan lomim le betebetanga kiang nga, ngan igaua le ataleu, inbe kayeie Maro yo Tool Mai kiidi Yesu Kirisi Tamana in ene le ilo ete ke be di tooltool tipayiti ye.

**Di Tooltool Yo Tipa Ye Rara Kidi Yuda Tiap Nga,
Ngan Tilongo Bingi Dook Mata Lapau**

⁷Le nookoot nga, ole lomim ponana ye di diemim atu atu nga le imot a kakap di pang, dawa ben Kirisi yo lon ponana yang be kaye kayepe i. Ngan kayei nen, a be nen ngan kayeie Maro ene le ilo ete. ⁸Yesoo, au awete pang nen, Kirisi in isi nga be si iyei kapraingi pang di Yuda be ilon di. Ya in iyei nen nga be ipatnaia betanga ke Maro in ben betanga moolmool, inbe ye dada tani yo nen i, in be iyei betanga medana tina yo Maro iwete pang di sasa kidi ye ngan le kanono pombe moolmool. ⁹Ngan di Yuda leu tiap, bong be nen a di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga, ngan ole tiyeie Maro ene le ilo ete ke be di tooltool tipayiti, yesoo tikamata ye yo iyei dada dook mata a lon mulumulu ye di tooltool nga. Ngan nen le dawa ben tina Rau ke Maro iwete nga,

“Le au i ole ayitmaka em kataunu ke di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga.

Inbe ole awouo woungu yo be ayitmaka em ye nga.”^y

¹⁰Inbe Rau ke Maro iwete mulu nen,

“Ang di tooltool yo kapa ye rara kidi Yuda tiap nga,
ngan kaye di tooltool yo Maro ipootoo di panga, ngan lomim ponana.”^z

^x 15:3 Rau ke Woungu 69:9 ^y 15:9 2 Saumel 22:50; Rau ke Woungu 18:49

^z 15:10 Ger 32:43

¹¹Inbe iwete mulu nen,

“Ang di tooltool le imot yo kapa ye rara kidi Yuda tiap nga, ngan kayitmaka Tool Mai ene.

Inbe ang di tooltool ke ni mai i le imot ole kawouo woungu a kayitmaka ene ye.”^a

¹²Inbe Maro koonoo yo Esai i, in iwete nen lapau. Iyei ne,

“Ole sasa ke Yesi atu la be pombe i,

inbe ya in ole iyei tool kuto mai a matan kala ni mai i le imot i.

Le di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga,

ngan ole titar matadi a tinamu ye so dook mata yo be ikauu pang di i.”^b

¹³Ngan Maro la iyei ang le katar matamim a kanam ye so yo ipamede betanga ye nga. Le apatarau panga nen, be ole iyei ang le lomim ponana, inbe kayepe ye lo silene ben yo katara lomim medana panga nga. Ngan apatarau yang nen, a be nen ngan Maro Amunu Silene ipamedang ye gurana ki a kakodo le kamede, inbe katar matamim a kanamu ye so yo be iyei pang nga.

Paulu Iyei Urata Be Ilon Di Tooltool Yo Tipa Ye Rara Kidi Yuda Tiap Nga

¹⁴Ang di diek nga, au i lok galanga yang nen, dada kiang yo kayei ngan dook mata, inbe ang ngan lomim galanga dook ye dada yo be kayei so ngan itoo dada dook mata ye i. Le ang ngan ke be kapatomonai di tooltool kapala lapau. ¹⁵Ngan betanga pattu yo awodo pang ye rau i nga, ngan betanga medana. Au i akap betanga pang nen, be nen a apamadit lomim ye mulu, yesoo Maro lono pau a iyei dada dook mata pau le ikaua urata i pau be ayeii. ¹⁶Ngan nen le au i Maro ipootau be ayei kapraingi ke Yesu Kirisi a ayei urata kataunu ye di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga. Inbe au i ben tool ke paroranga so, le awetewete bingi dook mata ke Maro pang di a akap di timan potai ye Maro. Ngan tina nen nga, le Maro Amunu Silene iyei di le tinidi igalanga dook mata ye Maro matana, ben so ke paroranga yo Maro lon ponana ye nga.

¹⁷Ngan la au i ayitmaka Yesu Kirisi ene le ilo ete ke be di tooltool tipayiti, yesoo ya in ipamedau be ayei urata ke Maro. ¹⁸Inbe au i lok be awetewete ye urata le so yo kapala, ngan tiap, bong be awetewete ye urata tani yo Kirisi ipamedau be ayeii i. Ngan ya in la ilonau a akap di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap nga, a man titara lodi medana pang Maro ye soo betanga le urata yo ayei nga, ¹⁹inbe ye mos matana matana yo ayei ye gurana yo ipa ye Maro Amunu Silene i. Nen le malala le imot yo iken Yerusalem a ipa so le la Ilirikum nga, ngan apa be awetewete bingi dook mata ke Kirisi ye le imot. ²⁰Ngan au i kanakana ngan so yo

^a 15:11 Rau ke Woungu 117:1 ^b 15:12 Esai 11:10

lok panga mai mata i, in nen: Akapye be le awetewete bingi dook mata ke Kirisi pang di tooltool yo tilonga tiao nga. Ngan nen, yesoo au i lok be au tauk ape saua inbe are rumu lo pono, bong di tooltool kapala tipe saua, lo ngan be are rumu ilo pono, ngan tiap. ²¹Ngan ayei nen le lo iye betanga yo tiwodo a iken ye Rau ke Maro nga,

“Di sema tooltool yo tiwete pang di ye ene pitiao nga, ngan ole tikamata.

Inbe di sema tooltool yo tilongo bingi dook mata ki pitiao nga, ngan ole lodi galanga ye.”^c

Paulu Iwete Pang Di Rom Be Ya In Lono Be Ikamata Di

²²Ngan tina atu ye panga a wetewetanga bingi dook mata pang di malala kapala nga, le taukak manga yo be amala pang yang ye i. ²³⁻²⁴Bong nookoot nga ye ni yo awete nin pang koot nga, ngan malala sa mulu yo iken sokorai be la ayei urata ke Maro ye, ngan tiap. Nen le ye kene yo be adu pang tana mai ke Sipe ye in nga, ngan au i lok tar be ole mala akamatang muku ngan, lo ngan be adu. Ngan au i lok ponana ye yo ayang be tayepe kasin nga, yesoo ye rai alunu la au i lok be mala akamatang pa ye nga. Le ole ayang tayepe kasin a imot, lo ngan be apa nga, ngan lok be ang kalonau ye panga kiau yo be adu pang Sipe ye i. ²⁵Bong nookoot nga ye panga kiau, ngan ole amulu pang Yerusalem a alon di tooltool ke Maro yo tiyepe ni ngo, muku ngan. ²⁶Yesoo, di tooltool yo titara lodi medana pang Kirisi a tiyepe ye tana maimai Masedonia le Akaia nga, ngan lodi ponana a titar pat kidi pattu be tiyawa a ilo pang Yerusalem be lo tilon di tooltool ke Maro yo timaka ye so nga. ²⁷Di tapdi lodi ponana be tilon di ye pat kidi nen. Inbe ye dada yo tiyei nen i, in dook mata san, yesoo di ngan so ben bun kidi be tirau pang di Yuda. Le kakamata, dada dook mata yo Maro iyei pang di tooltool yo tipa ye rara kidi Yuda tiap le ole tikaua yepongo yo taukan motingi i, in ipa ye di Yuda. Le dook mata ngan nen, di nga tilon di Yuda ye yepongo kidi yo ke tana i.

²⁸Le nookoot nga ole akap loningi kidi tina a lo atar lo di tooltool yo tiyepe Yerusalem ngo, baedi ngan, lo ngan be adu pang Sipe kooti. Le ye kene yo adu ye in nga, ngan ole apa so le mala matak so ang pa. ²⁹Nen le au i lok galanga nen, ye kene yo au be mala pombe pang yang ye in nga, ngan ole mala apamedang ye urata dook mata le imot yo be Kirisi iyei pang nga.

³⁰Ang di diek nga, ye Tool Mai kiidi Yesu Kirisi ene, inbe ye Maro Amunu Silene yo iyei ang a lomim mai san pang di tooltool kapala i, in ene nga, ngan atorang nen, be kasu au inbe ayang tapatarau le gurada

^c 15:21 Esai 52:15

pang Maro be ilonau. ³¹Le kapatarau pang Maro nen, be ole ilonau a asur di tooltool ke Yudia yo lodi pang betanga ke Maro tiap a be tigarungau nga. Inbe kapatarau be urata ke Maro yo be ayei Yerusalem nga, ngan ole dook mata ye di tooltool ke Maro yo tiyepe ni ngo, matadi. ³²Ngan kumata be kayei nen le Maro lono dook mata be amala pang yang nga, ngan au i ole lok ponana ye kene yo be mala pombe pang yang ye i. Inbe ye kene tani, in ole idi le imot tapamedidi le gurada mulu. ³³Ngan nen le apatarau pang Maro nen, be ikaua lo silene ki pang, inbe iyepe yang ang le imot. Moolmool.

Paulu Iwete Lo Ponana Ki Pang Di Tooltool Yo Tiyepe Rom Nga

16 ¹Au i lok be akap noonongoo pang ye lidi garup yo Pibi i. Ya in iyei urata ben kapraingi ke Maro a ilon di tooltool yo tagaua ye bareme ke Yesu a tiyepe Senkiria nga. ²Le atorang be ole kakauu a kayei dada dook mata panga ben di tooltool ke Maro tiyei nga, yesoo ya in emim atu yo itara lono medana pang Kirisi i. Inbe kumata le be imaka ye soo so nga, ngan kaloni ye, yesoo ya in ilon di tooltool alunu, inbe ilonau lapau.

³Inbe au lok be kawete lo ponana kiau pang Pirisila iye Akuila. Yaru ngan aye di amyeyi urata ataleu yo ke Yesu Kirisi i. ⁴Inbe yaru ngan tirai lodi be le timmata a tilonau, ngan la le lok ponana ye di nga. Bong au taleu tiap, di tooltool le imot yo tipa ye rara kidi Yuda tiap a tigaua ye bareme ke Yesu nga, ngan lodi ponana ye di mai san lapau.

⁵Inbe kawete lo ponana kiau pang di tooltool ke Kirisi yo tigaua rumu kidi, ngan lapau.

Inbe kawete lo ponana kiau pang Epainetus. Ya in tool kiau moolmool yo lok panga mai san i. Inbe ya in tool tani yo imuku pang di tooltool ke malala mai Esia ye tarungu lono medana pang Kirisi i.

⁶Inbe kawete lo ponana kiau pang Madia yo iyei urata mai san be ilonang ye i.

⁷Inbe kawete lo ponana kiau pang Andaronikus iye Yunias. Yaru ngan di rara kiau, inbe muku ngan aye di amyeye ye rumu dook tiap kidi talnga dikidiki lono. Inbe kataunu ye di aposol ngan yaru ngan edi maimai, inbe di ngan tiyei tooltool ke Kirisi muku, motong la au nga.

⁸Inbe kawete lo ponana kiau pang Ampiliatus. Ya in ek atu yo itara lono medana pang Tool Mai i, le au i lok panga mai san.

⁹Inbe kawete lo ponana kiau pang Ubanus, yo taye taye i urata pang Kirisi i, inbe pang ek Satakis yo lok panga mai san i, in lapau.

¹⁰Inbe kawete lo ponana kiau pang Apeles, ya in ye Tool Mai matana ngan ikodo le imede moolmool.

Inbe kawete lo ponana kiau pang di tooltool yo tiye Aristobulus tiyepe, ngan lapau.

¹¹Inbe kawete lo ponana kiau pang Erodion. Ya in rara kiau.

Inbe kawete lo ponana kiau pang di tooltool yo titara lodi medana pang Kirisi a tiye Nasisus tiyepe nga, ngan lapau.

¹²Inbe kawete lo ponana kiau pang di garup ru yo Tiripina iye Tiriposa nga. Yaru ngan tiyei kaiye urata ke Tool Mai san.

Inbe kawete lo ponana kiau pang garup san yo Pesis i. Ya in tool kiau moolmool yo lok panga mai san i, inbe ya lapau iyei kaiye urata ke Tool Mai san.

¹³Inbe kawete lo ponana kiau pang Rupus yo iyei urata ke Tool Mai dook mata san i, inbe pang tinana lapau. Ya in ilonau dawa ben au tinak la be ilonau i.

¹⁴Inbe kawete lo ponana kiau pang Asinkiritus iye Pelegon, inbe Emes iye Patrobas ye Emas, inbe pang di diedi yo titara lodi medana pang Kirisi a tiye di tiyepe, ngan lapau. ¹⁵Inbe kawete lo ponana kiau pang Pilologus iye Yulia, inbe Nereus iye lini garup, inbe pang Olimpas, inbe pang di tooltool ke Maro le imot yo tiye di tiyepe nga lapau.

¹⁶Inbe lomim ponana ye di diemim atu atu a kawarara di, inbe katoo momo kiidi a kasom pangadi ye dada dook mata yo ke Maro i.

Di tooltool yo tigaua ye bareme ke Kirisi ngan le imot nga, ngan tiwete lo ponana kidi pang lapau.

**Paulu Iwete Porai Noonongoo Pang Di Tooltool Yo
Titara Lodi Medana Pang Yesu A Tiyepe Rom Nga**

¹⁷Ang di diek nga, au i lok be awete le kook mede ye betanga pang nen, kin kakamatang dook leu ye di tooltool yo tikapye be tiyei ang a kayepe ki ki nga. Ngan di tooltool yo nen nga, ngan ole tigarungang le kamol ye lomim medana yo kataru i, inbe tipatomonai ang ye betanga matana matana yo ke be ipalelang ye betanga moolmool yo di tooltool ke Maro tipatomonai ang ye muku i. Le lok be kayepe manga mooloo ye di tooltool yo nen nga. ¹⁸Ngan awete pang nen, yesoo di tooltool yo nen nga, ngan tiyei urata ke Tool Mai kiidi Yesu Kirisi tiap, bong di tapdi titoo lodi a tiyei soo dada yo lodi panga mai mata be tiyei nga, ngan leu. Ngan nen le tiwete ngan ole koodi pawesera betanga kidi, inbe tiyei le gorengana ke be tiyolo di tooltool yo taukadi lo galanga nga be titoo di. ¹⁹Ngan ang ngan tikaua bingi kiang a ingaua ni mai i le imot ye yo katoo betanga ke Kirisi nga. Ngan nen le au i lok ponana le lok ponana mai san ye bingi kiang tani. Bong au i lok be ole lomim galanga dook ye so yo dook mata nga a nen ngan kayei, inbe kayepe manga mooloo ye so yo dook tiap nga.

²⁰Maro yo iyei ang le kagauagaua lomim dook mata a kayepe ye lo silene ki i, in ole ilonang a igarungu urata ke Satan palbe leu le du kakodo too ye kemim. Nen le apatarau pang Tool Mai kiidi Yesu Kirisi be ole lono pang a iyei dada dook mata pang le ikenen leu.

²¹Ngan Timoti, au ek atu yo amru amyei urata ke Tool Mai i, in iyawara lo ponana ki pang. Inbe di rara kiau tol yo Lusius iye Yeson inbe Sosipata nga, ngan tiyawar lo ponana kidi pang lapau.

²²Au Tetius, yo akap betanga ke Paulu inbe awodo ilo ye rau tani i, in ayawara lo ponana kiau pang ang di diek yo katara lomim medana pang Tool Mai nga.

²³Inbe Gaius iyawara lo ponana ki pang. Ya in matan kalau dook mata ye rumu ki, inbe di tooltool ke Kirisi yo tiyepe ni nga, ngan tigaua ye rumu ki lapau.

Inbe Erastus, tool yo matan kala pat ke tool kuto mai ke malala mai tani i, in iye ede san Kuatus, yo itara lono medana pang Yesu i, in yaru tiyawar lo ponana kidi pang.

²⁴Tool Mai kiidi Yesu Kirisi lono pang a iyei dada dook mata pang ang le imot. Moolmool.

Paulu Iyitmaka Maro Ene

²⁵Ngan bingi dook ke Yesu Kirisi yo aweteweta pang i, in ole Maro ipamedang le kakodo le kamede ye. Moolmool, mukot yege ngan itarkoo bingi dook mata tani le iken sollono, ²⁶bong nookoot nga, Maro yo iyepe matana rerene nen le taukan matenge i, in ipaposi pau aye di diek, le amwetewete ye soo so di Maro koonoo tiwodo ilo ye rau a iwetewete ye Kirisi nga. Ngan ya in lono be ipaposi lo mallangana, a be nen ngan di tooltool ke tana mai i le imot ngan titara lodi medana panga a titoo.

²⁷Ngan la ye gurana ke Yesu Kirisi yo ilonidi nga, ngan kin tagaua koodoo inbe tayitmaka Maro ataleu yo lo galanga ki mata i, in ene, le ilo ete le ikenen leu le taukan motingi. Moolmool.